

**PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA
FAKULTA PRÁVA**

FP-183181-15760

**POSTOJE KRAJÍN V4 POČAS EURÓPSKEJ MIGRAČNEJ
KRÍZY**

Diplomová práca

2023

Bc. Klaudia Kurillová

PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA
FAKULTA PRÁVA

**POSTOJE KRAJÍN V4 POČAS EURÓPSKEJ MIGRAČNEJ
KRÍZY**

Diplomová práca

Študijný program:	Medzinárodné vzťahy a diplomacia
Študijný odbor:	Politické vedy
Školiace pracovisko:	Ústav medzinárodného a európskeho práva
Školiteľ:	Mgr. Tomáš Strážay, PhD.

Bratislava, 2023
Bc. Klaudia Kurillová

ZADANIE DIPLOMOVEJ PRÁCE

Autorka práce: Bc. Klaudia Kurillová
Študijný program: medzinárodné vzťahy a diplomacia
Študijný odbor: politické vedy
Evidenčné číslo: FP-183181-15760
ID študenta: 15760
Vedúci práce: Mgr. Tomáš Strážay, PhD.

Názov práce: **Postoje krajín V4 voči Európskej migračnej kríze**

Špecifikácia zadania: Práca sa sústreďí na špecifiká a postoje jednotlivých krajín V4 v kontexte migrácie a konkrétne na obdobie počas Európskej migračnej krízy. Definuje migráciu, priblíži postoj zo strany Európskej únie pri hľadaní spoločného riešenia prerozdelenia migrantov a následne postoje vlád krajín V4 voči zavedeniu kvót.

Rozsah práce: 50-70 strán A4

Dátum zadania: 24. 09. 2022

Dátum odovzdania: 31. 03. 2023

Mgr. Tomáš Strážay, PhD.
vedúci práce

doc. JUDr. Andrej Karpat, PhD.
vedúci ústavu

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som danú diplomovú prácu vypracovala samostatne a čerpala som len zo zdrojov ako aj vlastnej parafráze prameňov, ktoré sú uvedené v zozname literatúry.

Dátum: 31.3.2023

.....

Bc. Klaudia Kurillová

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem svoje obrovské pod'akovanie pánovi Mgr. Tomášovi Strážayovi, PhD., za ochotu byť mojím školiteľom, odborné vedenie ako aj cenné rady pri vypracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

KURILLOVÁ, Klaudia, Bc.: **Postoje krajín V4 počas Európskej migračnej krízy.** [Diplomová práca]. Paneurópska vysoká škola. Fakulta Práva. Školiteľ diplomovej práce: Mgr. Tomáš Strážay, PhD. Bratislava. 2023. 58 s.

Cieľom diplomovej práce je bližšie predstaviť postoje krajín V4 v kontexte migračnej politiky a tzv. Európskej migračnej krízy. Práca je teoreticky ukotvená o definície migrácie ako aj jej súvisiace typy a delenia. Obsahom je zachytenie postojov predstaviteľov V4 ukotvených na presadzovaní ich národných politík a na druhej strane predstavenie spoločných návrhov a postupov Európskej únie na riešení migračnej krízy. V práci je taktiež stručne definovaný chronologický vývoj migrácie v Európe, zaujímavé fakty týkajúce sa migrantov na Slovensku ako aj o veľmi aktuálnej situácii v súvislosti s prílevom utečencov z Ukrajiny a poskytovaním pomoci .

KEÚČOVÉ SLOVÁ: migrácia, V4, Vyšehradská skupina, migračná kríza, migračná politika EÚ

ABSTRACT

KURILLOVÁ, Klaudia: Attitudes of the V4 countries during the European migration crisis. [Diploma thesis]. Pan-European University, Faculty of Law. Supervisor of the thesis: Mgr. Tomáš Strážay, PhD. Bratislava. 2023. 58 p.

The aim of the thesis is to present the positions of the V4 countries in the context of migration policy and the so-called European migration crisis. The work is theoretically anchored by definitions of migration as well as its related types and divisions. The content is to capture the positions of V4 representatives anchored in the promotion of their national policies and, on the other hand, to present the European Union's joint proposals and procedures for solving the migration crisis. The work also briefly defines the chronological development of migration in Europe, interesting facts regarding migrants in Slovakia as well as the very current situation in connection with the influx of refugees from Ukraine and the provision of aid.

KEY WORDS: migration, V4, Visegrad group, migrant crisis, EU migration policy

Obsah

<i>ÚVOD</i>	9
1 <i>MIGRÁCIA</i>	11
1.1 Typy migrácie	13
1.1.1 Migračné teórie	14
2 <i>EURÓPSKA MIGRAČNÁ KRÍZA</i>	15
2.1 Riešenie migračnej krízy v EÚ	16
2.1.1 Hlavné migračné trasy smerujúce do krajín EÚ	18
2.2 Migračná kríza na vlastnej koži	19
2.3 Migrácia na Slovensku	22
2.3.1 Koľko ľudí prichádza k nám?	24
2.4 Integrácia migrantov do spoločnosti.....	26
3 <i>OČAKÁVANÁ ROLA ZO STRANY EÚ</i>	28
3.1 Očakávania od členského štátu	29
3.2 Očakávania od predsedajúceho štátu rade EÚ	30
3.3 Chronologický prehľad priebehu Európskej migračnej krízy	32
4 <i>VYŠEHRADSKÁ SKUPINA</i>	35
4.1 Migračná a azylová politika V4.....	36
4.2 Vnútorná bezpečnosť v krajinách V4	36
4.3 Relokačný mechanizmus ako obmedzenie národnej suverenity	38
4.3.1 Negatívna prezentácia EÚ ako neschopného a neefektívneho aktéra	39
4.4 Prednosti štátov V4.....	40
5 <i>POSTOJE KRAJÍN V4 K MIGRAČNEJ KRÍZE</i>	42
5.1 Česká republika	43
5.2 Poľsko	43
5.3 Maďarsko.....	44
5.4 Slovensko	44

5.4.1	<i>Krajiny V4 vo svetle očakávaní zo strany EÚ</i>	45
5.4.2	<i>Slovenské predsedníctvo krajín V4</i>	46
5.5	Vojna na Ukrajine a prílev utečencov z Ukrajiny	48
5.6	Nový akčný plán	49
ZÁVER		51
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK A SYMBOLOV		52
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A INTERNETOVÝCH ZDROJOV		53

ÚVOD

Migrácia je jav, ktorý sa prejavuje rôznymi spôsobmi a má rozličné príčiny. Vďaka novým technológiám, doprave a internetu v súčasnosti nadobúda migrácia oveľa väčšie rozmery než v minulosti. V súčasnosti sme svedkami vysokého nárastu migrantov smerujúcich do Európy, ktorý sa zvykne označovať ako Európska migračná kríza. Ľudia utekajú z krajín kde je vojna, alebo kde im hrozí prenasledovanie. Je to však len jedna z mnohých foriem migrácie a zároveň platí, že aj tento prejav migrácie je vnútorne rozmanitý, do Európy migrujú rôzni ľudia a z rôznych dôvodov. Migrácia nie je nový fenomén, ľudia a skupiny ľudí počas histórie migrovali odjakživa. Môžeme povedať, že počas väčšej časti existencie človeka bol ľudom oveľa dlhšie bližší migrantský spôsob života, než usadený spôsob života v komunitách a spoločnostiach.

Súčasnosť sa zvykne označovať aj ako éra mobility. Migrácia je naozaj v súčasnosti z hľadiska histórie ľudstva najintenzívnejšia a je prítomná v každej oblasti nášho života. Migrácia má pre súčasnú spoločnosť mnoho pozitív, umožňuje ekonomický rozvoj, šírenie poznatkov a inovácií. Za jej odvrátenú tvár je naopak považovaná masová migrácia ľudí z menej rozvinutých krajín do krajín, ktoré sú ekonomicky rozvinutejšie a ktoré garantujú svojim občanom vyššiu kvalitu života. Štáty sa teda snažia migráciu regulovať rozličnými spôsobmi s cieľom využiť jej pozitíva a naopak zabrániť jej negatívnym dopadom, akým je nekontrolovanosť migrácie, ktorá následne môže komplikovať aj začleňovanie migrantov v novej krajine.

O migračnej kríze sa toho od jej vypuknutia povedalo a napísalo mnoho – vyjadrili sa jednotlivci, skupiny, aktivisti, žurnalisti, politici. Pre výskumníkov z odboru medzinárodných vzťahov je dôležité venovať pozornosť hlavne poslednej spomenutej skupine. Politický diskurz migračnej krízy je významný z dvoch hlavných dôvodov: za prvé preto, že pomáha spoluvytvárať obraz spoločnosti o migračnej kríze, jej riešení a migrantoch samotných a za druhé preto, že je politický vo svojich dôsledkoch. To, ako sa o kríze hovorí, je vždy prepojené s tým, ako sa vo vzťahu ku kríze koná. Pochopenie a analýza politického diskurzu teda môže byť prostriedkom pre neskoršie pochopenie konkrétnych postojov alebo aktivít skúmaných aktérov.

V tejto práci sa sústredíme na analýzu postojov krajín Vyšehradskej skupiny, čo má tiež svoj dôvod. Slovensko, Česko, Poľsko a Maďarsko totiž predstavujú štyri krajiny s rozličnou minulosťou, rozličným zložením parlamentov a veľaokrát aj rozličnými stratégiami k európskej

politike. Migračná kríza tieto krajiny zasiahla v odlišnej miere a iným spôsobom. Napriek tomu krajiny V4 v ich prístupoch riešenia migračnej krízy reagovali podobným spôsobom a pravidelne dospievali k politickému konsenzu v podobe odmietania a vyhýbania sa relokačnému mechanizmu Európskej únie. Ten bol založený na princípe povinných kvót pre členské štáty, čo sa krajinám V4 nepáčilo. V tejto práci si kladieme za cieľ preskúmať charakteristiku politického diskurzu udalostí migračnej krízy v jednotlivých krajinách V4. Navzájom ich porovnať, identifikovať ich prípadné spoločné znaky, alebo naopak rozdiely. V práci budeme skúmať to, akým spôsobom je v politickom diskurze konštruovaný obraz aktérov migračnej krízy, najmä migrantov samotných a na poodhalenie diskurzívnych stratégií, ktoré aktéri používajú vo vzťahu k riešeniu migračnej krízy.

1 MIGRÁCIA

„Migrácia je proces, kedy jednotlivci či celé skupiny ľudí z rôznych dôvodov opúšťajú svoje domovy“¹. Súčasná mobilita ľudstva je vyššia ako kedykoľvek predtým v novodobej histórii a naďalej prudko stúpa. Stáva sa tak jednou z hlavných globálnych otázok a rovnako bežným javom 21. storočia. V oblastiach konfliktov (Afganistan, Irak, Sýria, krajiny strednej Afriky) a spoločenských vrátane politických, alebo ekonomických rozdielov migrácia predstavuje závažný socioekonomický problém.²

Podľa Ministerstva vnútra SR je definícia migrácie nasledovná: „Medzinárodná migrácia je historický, spoločenský jav, ktorý výrazne ovplyvňuje politiku štátov a má dočasný, ako aj dlhodobý potenciál meniť populačnú štruktúru jednotlivých krajín. Je to globálny fenomén, ktorého riadenie si vyžaduje úzku spoluprácu relevantných domácich a medzinárodných aktérov. Súčasná mobilita ľudí je vyššia ako kedykoľvek predtým v novodobej histórii a naďalej prudko stúpa, čím sa stáva jednou z určujúcich globálnych otázok 21. storočia. Z približne 200 štátov sveta sú všetky buď zdrojové, tranzitné alebo naopak cieľové.“³

Migrácia si vyžaduje systematický, komplexný, flexibilný a dlhodobo udržateľný prístup a kvalifikované riadenie. Keďže migrácia objektívne ovplyvňuje súčasnosť a bude rovnako bude ovplyvňovať aj budúcnosť EÚ, vrátane SR, musíme k nej pristupovať s primeranou vážnosťou a zodpovednosťou, a to tak voči domácejmu obyvateľstvu, cudzincom, ako aj voči partnerom v rámci EÚ a medzinárodného spoločenstva. V Európe bez vnútorných hraníc nie je prakticky možné, aby členské štáty EÚ realizovali migračnú politiku izolovane. Čoraz viac sa kladie dôraz na posilňovanie súčinnosti a prepojenia politiky migrácie s ostatnými politikami, najmä bezpečnostnou politikou a obrannou politikou, rozvojovou politikou (podporujúcou udržateľný rozvoj), populačnou politikou ako aj politikou zamestnanosti. Rovnako sa čoraz intenzívnejšie presadzuje trvalá inkorporácia migrácie aj do vonkajšej politiky EÚ.

¹ IOM. 2023. *Migrácia vo svete*. [online]. Dostupné na: <<https://iom.sk/index.php/sk/migracia/migracia-vo-svete.html>>

² ROŽŇÁK, P. KUBEČKA, K. a kolektív. 2018. *Země Visegrádu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace, a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: KEY Publishing. s.143. ISBN 978-80-7418-292-1.

³ MV SR. 2023. *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025*. [online]. Dostupné na: <<https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>>

Samotné slovo migrácia pochádza z latinského slova *migratio*, čo znamená pohyb. Slovo migratio je odvodené od migro/migrare, čo znamená sťahovať sa/presídľovať.

Dôležitým procesom, ktorý je prirodzeným dôsledkom migrácie, je integrácia, t. j. proces integrácie prisťahovalcov do spoločnosti pôvodného obyvateľstva, ktorý má svoje vlastné podmienky a aspekty.

Uznávané definície utečencov a migrujúcich pracovníkov a ich rodinných príslušníkov sú však zakotvené v medzinárodných dohovoroch. Druhá sa týka takmer všetkých migrantov. Definícia utečenca v Dohovore o právnom postavení utečencov z roku 1951 a Ženevskom protokole z roku 1967 znie: „*Utečenec je osoba, ktorá sa nachádza mimo svojej domovskej krajiny a má opodstatnenú obavu z prenasledovania na základe rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo politického názoru*“. Všetky členské štáty EÚ ratifikovali dohovor z roku 1951 aj protokol z roku 1967.⁴

Dokumenty, ktoré zaručujú dodržiavanie základných ľudských práv, t. j. Všeobecná deklarácia ľudských práv; Medzinárodný pakt o politických, sociálnych a kultúrnych právach a Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie sa vzťahujú na všetky osoby bez ohľadu na ich právne postavenie, ako aj na migrujúcich pracovníkov.⁵

Migráciu rozdeľujeme na imigráciu a emigráciu. Imigrácia alebo prisťahovalectvo je proces, ktorým sa novo prichádzajúci cudzinci usadia na území krajiny. Pojem emigrácia znamená odchod alebo vystahovanie z krajiny pôvodu.⁶ Je dôležité dôkladne definovať tieto pojmy: *migrant* a *utečenec*. Dohovor OSN o právnom postavení utečencov z roku 1951 definuje utečenca ako „*osobu, ktorá má opodstatnenú obavu z prenasledovania na základe rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo politického názoru*“.⁷

Utečenec musí požiadať o azyl v krajine, v ktorej sa nachádza, a získať postavenie utečenca v rámci azylového konania. Azyl sa udeľuje na dobu neurčitú a nemožno ho vrátiť do

⁴ OZNÁMENIE č. 208/1993 Z. z. o uzavretí Dohovoru o právnom postavení utečencov a Protokolu o právnom postavení utečencov.

⁵ DOHOVOR č. 143/1975 o zneužívaní migrácie a podpore rovnakých príležitostí a rovnakého zaobchádzania s migrujúcimi pracovníkmi.

⁶ LIĐÁK, J. 2010. *Medzinárodná migrácia a Európa*. Kolín: Nezávislé centrum pre štúdium politiky, s. 39. ISBN 978-80-86879-24-6.

⁷ OZNÁMENIE Ministerstva zahraničných vecí: *Dohovor o právnom postavení utečencov*. [online]. Dostupné na: <<https://zakony.judikaty.info/predpis/oznamenie-319/1996>>

krajiny pôvodu. Zároveň sa o neho musí postarať krajina, ktorá mu udelila azyl. Naopak, pojem migrant sa chápe ako osoba, ktorá dobrovoľne prichádza do novej krajiny s cieľom zlepšiť ekonomickú situáciu, študuje alebo sa sťahuje, aby bola s rodinou. Musia mať pri sebe platný cestovný doklad a platné vízum.⁸

Ďalšími dôležitými pojmami sú reemigrácia a repatriácia. Reemigrácia znamená návrat emigrujúcich obyvateľov do ich pôvodnej krajiny. Repatriácia je na druhej strane vo všeobecnosti pripravená a organizovaná štátmi a môže byť dobrovoľná alebo nútená.

Migráciu ako takú možno klasifikovať podľa rôznych kritérií. Primárne sa delia na trvalú a dočasnú migráciu. Okrem toho profesor Liďák rozlišuje medzi plánovanou a neplánovanou migráciou, legálnou a nelegálnou, dobrovoľnou alebo nútenou. Treba zdôrazniť, že jednotlivé príčiny sa prelínajú a navzájom sa ovplyvňujú.⁹ Medzi hlavné dôvody medzinárodnej migrácie patria hospodárske, politické alebo náboženské dôvody.

1.1 Typy migrácie

Podľa OSN môžeme hovoriť o dvoch subjektoch cezhraničnej mobility a to:

- 1) **Osoby nespádajúce pod zahraničnú migráciu** – ide o cezhraničných pracovníkov, tranzitných cudzincov, návštevníkov (turisti, účastníci zájazdov, obchodní cestujúci), zahraničný diplomatický personál, zahraničný vojenský personál
- 2) **Zahraniční migranti** – cudzinci za účelom vzdelávania a školenia, cudzinci za účelom práce, migranti v súvislosti s vytváraním a zjednocovaním rodiny, cudzinci s povolením na pobyt, migranti z humanitárnych dôvodov, tolerované osoby, repatrianti, deportované osoby

Organizácia spojených národov rozlišuje ďalej dve zásadné kategórie zahraničnej migrácie na základe dĺžky a viazanosti pohybu migranta v hostiteľskej krajine, a to na:

- 1) **Dlhodobú** (od 12 mesiacov viac)

⁸ UTEČENCI V POČTOCH. 2023. *Ľudia v núdzi Česká republika*. [online]. Dostupné na: <<https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>>

⁹ LIĎÁK, J. 2010. *Medzinárodná migrácia a Európa*. Kolín: Nezávislé centrum politických štúdií, s. 41. ISBN 978-80-86879-24-6.

2) *Krátkodobú* (3 až 6 mesiacov)

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) vytvorila obsirnejšie členenie zahraničnej migrácie:

1) *Tradičnú permanentnú migráciu (emigráciu)*

2) *Dlhodobú a krátkodobú migráciu*

Podľa názorov iných odborníkov môže byť kritériom členenia zahraničnej migrácie i motivácia migranta k migrácii teda či ide o *nútené* (migrácia vynútená okolnosťami - forced) alebo *dobrovoľné* (dobrovoľná migrácia - voluntary) rozhodnutie opustiť domovskú krajinu.

Dôvodom nedobrovoľnej migrácie môže byť prenasledovanie, diskriminácia, ozbrojené konflikty, vojny, živelné katastrofy alebo iné situácie ohrozujúce životy, zdravie či slobodu. Medzi dôvody dobrovoľnej migrácie patria zamestnanie, štúdium, zjednotenie rodiny. V rámci pracovnej migrácie existujú rôzne kategórie migrantov, odlišujúce sa kvalifikáciou, dĺžkou pobytu či právnym štatútom. Ekonomickí migranti sa zaoberajú rozličnými ekonomickými aktivitami počínajúc nízko valifikovanými prácami po vysoko sofistikované odbory, avšak ak hovoríme o ekonomických migrantoch nie je možné ich jednoznačne kategorizovať vzhľadom k tomu, že tieto kategórie sa navzájom prelínajú.

Príčiny migrácie za prácou majú rôznorodý character a navzájom sa prelínajú. Jednotlivca ovplyvňujú rôzne činitele, no vo všeobecnosti ide osnahu získať lepšie zamestnanie a vyššiu mzdu (môžeme povedať - ekonomické činitele). Mohli by sme teda konštatovať, že dynamika vývoja migrácie za prácou má rastúcu tendenciu k čomu prispievajú aj politické či ekonomické zmeny v Európe. Ďalšími dôvodmi pracovnej migrácie môžu byť rodinné vzťahy, ozbrojené konflikty (neekonomické činitele) a rôzne iné.

1.1.1 *Migračné teórie*

K tým najznámejším migračným teóriám môžeme zaradiť:

- a) „Push a pull” teóriu.** Podľa tejto teórie existujú tzv. „push” factory vypudzujúce potencionálneho migranta z krajiny pôvodu (napr. nepriaznivé ekonomické pomery, nízka životná úroveň) a na druhej strane tzv. „pull” factory (napr. vyššie mzdy, lepšie životné podmienky, skúsenosti iných migrantov), ktoré ho do cieľovej krajiny lákajú. Takáto osoba sa tak rozhoduje na základe porovnávania faktorov.

- b) ***Makroekonomickú neoklasickú teóriu.*** Rozhodnutie migrovať je založené najmä na rozdieloch v mzdách, nerovnováhe medzi regionálnymi trhmi práce (v dopyte a v ponuke práce v imigračných a emigračných krajinách).
- c) ***Mikroekonomickú neoklasickú teóriu.*** Migrácia je chápaná ako investícia do ľudských zdrojov, migrant kalkuluje náklady a výnosy a samozrejme, očakáva zisk.
- d) ***Novú ekonómiu pracovnej migrácie.*** Migrant okrem maximalizácie zisku zo zahraničnej migrácie zvažuje najmä minimalizáciu rizika z nej, vyzdvihuje pozíciu rodiny pri rozhodovaní o migrácii.
- e) ***Teóriu duálneho pracovného trhu.*** Existencia pracovných trhov s neutíchajúcim dopytom po lacnej a nízkokvalifikovanej pracovnej sile, kedy by zamestnávanie domácich pracovníkov viedlo k nárastu miezd na trhu práce a tým i k moľnej inflácii je jednou z nich. Sú to práve pracovníci zo zahraničia- migranti, ktorí akceptujú nízku mzdu a to z jediného dôvodu, a síce, že i táto nízka mzda v hostiteľskej krajine je vyššia, či dokonca oveľa vyššia ako tá v krajine pôvodu.
- f) ***Teóriu sociálnych sietí.*** Vychádza z existencie sociálnych sietí spájajúcich migrantov bývalých, súčasných, potencionálnych, či nemigrantov tak v hostiteľskej ako i vo vysielajúcej krajine. Sú to siete založené na rodine, priateľstve, skúsenostiach zvyšujúce tendenciu migrovať aj tým, že znižujú náklady na hľadanie práce, či bývanie, poskytujú financie, informácie, napomáhajú integrácii v cieľovej krajine.

2 EURÓPSKA MIGRAČNÁ KRÍZA

Európska migračná kríza taktiež známa aj pod pojmom Európska utečenecká kríza je pojem používaný pre medzinárodnú politickú krízu v Európskej únii, ktorá bola spôsobená dramatickým nárastom počtu osôb migrujúcich do Európy. Napriek tomu, že počty migrantov narastali už od roku 2012 a od roku 2014 dochádzalo k ich prudkému vzostupu, pomenovanie „migračná kríza“ tak, ako je používané v tejto práci, sa začalo až od apríla 2015.

Migranti sa do centrálnych častí Európy dostávali prevažne po dvoch trasách – stredomorskou trasou zo severnej Afriky cez Stredozemné more a vybrané zeme južnej Európy a balkánskou trasou cez Turecko, Egejské more, Grécko a Macedónsko. V roku 2015 bolo v členských krajinách EÚ podaných cca 1 255 600 žiadostí o azyl, čo predstavuje viac ako dvojnásobok oproti predchádzajúcemu roku (562 680). Z toho najvyšší počet 362 800 žiadostí podali občania Sýrie, 178 200 občania Afganistanu a 121 500 občania Iraku. Okrem zemí Blízkeho východu (Sýria, Irak) a juhovýchodnej Ázie (Afganistan, Pakistan) pochádzali migranti aj z krajín Afriky (Eritrea, Nigéria, Sudán) a západného Balkánu (Kosovo, Srbsko, Albánsko). Najčastejšími cieľovými krajinami migrantov boli Nemecko (441 800 žiadostí), Maďarsko (174 400) a Švédsko (156 100), nasledované Rakúskom, krajinami južnej a severnej Európy či štátmi Beneluxu. Razantnejšie počty žiadateľov o azyl klesli až v roku 2017, kedy bolo podaných približne 705 000 žiadostí o azyl, čo je asi polovica žiadostí podaných v každom z rokov 2015 a 2016, kedy bola situácia najkritickejšia.¹⁰

2.1 Riešenie migračnej krízy v EÚ

Dňa 14. a 18. apríla 2015 sa v Stredozemnom potopili mori dve lode vezúce migrantov a utečencov do Európy a v dôsledku tejto udalosti zahynulo podľa odhadov približne 1 100 osôb.¹¹ Ako reakcia na tieto udalosti bolo 23. apríla 2015 zvolané mimoriadne zasadnutie Európskej rady, na ktorom lídri krajín EÚ vyjadrili snahu mobilizovať všetko úsilie, aby sa predišlo ďalšiemu umieraniu ľudí na mori a vyriešili sa tak základné príčiny migrácie.

13. mája 2015 prijala Európska komisia Európsky program v oblasti migrácie, ktorý pokrýval všetky oblasti migrácie a uvádzal konkrétne kroky a opatrenia v štyroch oblastiach pomenovaných ako „odstraňovanie neregulárnej migrácie, záchrana životov a zabezpečenie vonkajších hraníc, silná azylová politika a nová politika v oblasti reálnej migrácie“¹²

¹⁰ Eurostat. 2016. *Asylum in the EU Member States. Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015. Syrians, Afghans and Iraqis: top citizenships. Eurostat Newsrelease 44* [online]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>>

¹¹ UNHCR. 2015. *Mediterranean Crisis 2015 at six months: refugee and migrant numbers highest on record* [online]. Dostupné na: <<http://www.unhcr.org/news/press/2015/7/5592b9b36/mediterraneancrisis-2015-six-months-refugee-migrant-numbers-highest-record.html>>

¹² BOBOVÁ, Z. 2018. *Analýza politického diskurzu migračnej krízy v krajinách V4*. Diplomová práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií, Katedra mezinárodných vzťahů a evropských štúdií. Brno. s.7.

Európska komisia 27. mája 2015 predstavila prvý balík návrhov opatrení na riešenie migračnej krízy, ktorý bol nasledovaný druhým balíkom 9. septembra 2015. Obsahom balíkov bol návrh na núdzové premiestnenie osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, stály mechanizmus premiestnenia pre všetky členské štáty a niekoľko ďalších opatrení, medzi nimi boj proti prevádzaniu migrantov, stanovenie zoznamu bezpečných krajín pôvodu a účinnejšia politika návratu.

22. septembra 2015 bolo na mimoriadnom zasadnutí Rady ministrov vnútra krajín EÚ schválené rozhodnutie orelokácii 120000 osôb z Grécka a Talianska. Vzhľadom k tomu, že sa nepodarilo dosiahnuť konsenzu, bolo rozhodnutie prijaté po hlasovaní kvalifikovanou väčšinou. Proti návrhu hlasovali Česko, Slovensko, Maďarsko a Rumunsko, Fínsko sa zdržalo hlasovania.¹³

Na jeseň 2015 sa otvorili rokovania v snahe zlepšiť spoluprácu s tretími krajinami s cieľom efektívnejšieho riešenia migračnej krízy. 25. októbra bol schválený akčný plán na zlepšenie spolupráce medzi krajinami pozdĺž západobalkánskej migračnej trasy, 12. novembra sa predstavitelia krajín EÚ dohodli na akčnom pláne s partnermi z afrických krajín, 29. novembra prijali spoločný akčný plán EÚ a Turecko. Tento zahŕňal zintenzívnenie politickej a finančnej angažovanosti EÚ aj intenzívnejšiu spoluprácu pri migrantoch, ktorí nepotrebujú medzinárodnú ochranu. Spolupráca medzi EÚ a Tureckom sa zintenzívnila na začiatku roku 2016, 20. marca 2016 vstúpila do platnosti dohoda o presídlení migrantov z Grécka a Talianska do Turecka, v dôsledku ktorej došlo k stabilizácii situácie na stredomorskej a balkánskej trase a počet žiadateľov o azyl v EÚ začal klesať.¹⁴

Skupina G7 na svojom summite 27. mája 2016 vyzvala, aby sa migračná kríza riešila globálne a lídri sa zaviazali zvýšiť celosvetovú pomoc utečencom a hostiteľským komunitám. 7. júna bol predložený rámec partnerstva EÚ s tretími krajinami. Od 6. októbra 2016 začala fungovať Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex), ktorej funkcia spočíva v monitorovaní vonkajších hraníc EÚ a identifikácii a riešení prípadných bezpečnostných hrozieb.

V roku 2017 poukázali lídri EÚ na potrebu ďalších krokov pre zastavenie migračných tokov na stredomorskej trase s cieľom zastaviť migrantov z Líbye. Naliehali na uzavretie

¹³ BOBOVÁ, Z. 2018. *Analýza politického diskurzu migračnej krízy v krajinách V4*. Diplomová práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií, Katedra mezinárodných vzťahů a evropských štúdií. Brno. s.7.

¹⁴Eurostat. 2018. *Asylum statistics* [online]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics>

readmisných dohôd s nečlenskými krajinami EÚ a na reforme spoločného európskeho azylového systému. 14.-15. decembra 2017 sa konalo zasadnutie Rady EÚ, na ktorom bola preskúmaná migračná politika EÚ. Lídri rokovali o tom, čo sa v oblasti tejto politiky za posledné roky podarilo či nepodarilo dosiahnuť, o spôsoboch posilnenia tejto politiky a tiež vyjadrili úsilie dosiahnuť dohodu o reforme dublinského systému.¹⁵

Pre účely tejto práce sú pre časové ohraničenie udalosti migračnej krízy použité ako orientačné body práve prvé zasadnutie Rady EÚ k tejto udalosti z 23. apríla 2015 a zasadnutie Rady EÚ zo 14-15. decembra 2017.¹⁶

2.1.1 Hlavné migračné trasy smerujúce do krajín EÚ

- **Trasa cez východné Stredozemie**

Trasa cez východné Stredozemie sa týka **neoprávnených príchodov do Grécka, na Cyprus a do Bulharska**. V roku 2015 prišiel do EÚ touto cestou veľký počet utečencov hľadajúcich útočisko pred vojnou v Sýrii.

Po období s nízkym počtom príchodov vďaka spolupráci medzi EÚ a Tureckom sa v roku 2022 začal počet neoprávnených príchodov do Grécka opäť zvyšovať. Od roku 2020 sa výrazne zvýšil migračný tlak na Cyprus.

- **Trasa cez západné Stredozemie**

Trasa cez západné Stredozemie sa týka **neoprávnených príchodov do Španielska**, a to po mori do kontinentálneho Španielska, ako aj po súši do španielskych enkláv Ceuta a Melilla v severnej Afrike.

Túto trasu väčšinou využívajú migranti z Alžírska a Maroka, ale pokúšajú sa ňou dostať do Európy aj ľudia z mnohých krajín subsaharskej Afriky.

- **Trasa cez západnú Afriku**

Trasa cez západnú Afriku sa vzťahuje na **príchody na Kanárske ostrovy** v Atlantickom oceáne, kam prichádzajú migranti z Maroka, Západnej Sahary, Mauritánie, Senegalu a Gambie.

¹⁵ European Council. 2018. *Timeline - response to migratory pressures*. [online]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures/#>>

¹⁶ BOBOVÁ, Z. 2018. *Analýza politického diskurzu migračnej krízy v krajinách V4*. Diplomová práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií, Katedra mezinárodných vzťahů a evropských štúdií. Brno. s.8-9

Tu došlo po vysokých počtoch neoprávnených príchodov v rokoch 2020 a 2021 v roku 2022 k výraznému poklesu.

- **Trasa cez centrálné Stredozemie**

Trasa cez centrálné Stredozemie sa vzťahuje na **neoprávnené príchody po mori do Talianska a na Maltu**. Migranti zo severnej Afriky, Blízkeho východu, južnej Ázie a subsaharskej Afriky prechádzajú najmä cez Líbyu a potom na svojej ceste do Európy pokračujú cez Tunisko a Turecko.

Po dvoch rokoch nízkeho počtu neregulárnych migrantov na tejto trase sa v roku 2020 začal počet osôb, ktoré ju využívajú, opäť zvyšovať a v roku 2022 dosiahol výrazný nárast.

- **Západobalkánska trasa**

Západobalkánska trasa sa vzťahuje na neoprávnené príchody do EÚ (najmä do **Bulharska, Chorvátska, Maďarska a Rumunska**) cez tieto krajiny: Albánsko, Bosnu a Hercegovinu, Čiernu Horu, Kosovo*, Severné Macedónsko a Srbsko.

Je jednou z hlavných migračných trás do Európy. Počet osôb prichádzajúcich do Európskej únie dosiahol rekordnú úroveň v roku 2015. V nasledujúcich rokoch sa počet neregulárnych migrantov, ktorí si zvolili túto trasu, niekoľko rokov neustále znižoval. Od roku 2019 však začal opäť rásť a v roku 2022 sa tlak výrazne zvýšil.

2.2 Migračná kríza na vlastnej koži

Mnohé európske krajiny už pociťujú migračnú krízu na vlastnej koži. Na všetko však najviac doplácajú Sýrčania a Afganci. Nie je to ešte také dramatické ako počas krízy v roku 2015, keď Európu zaplavilo viac ako milión migrantov. No už pri letmom pohľade na štatistiky nám to začína byť jasné ako aj mnohým európskym politikom. Európa popri energetickej, ukrajinskej a inflačnej kríze zažíva aj ďalšiu krízu, a to utečeneckú. Je neviditeľnejšia ako tie predošlé, ale začína ju byť cítiť čoraz viac. A doplácajú na ňu v prvom rade samotní migranti utekajúci pred diktátormi, islamistickým režimom či v snahe prežiť.

„Sme v utečeneckej kríze,“ priznal belgický premiér Alexander De Croo. „Ale vzbudzuje menej pozornosti, pretože tu máme naraz tri ďalšie krízy.“¹⁷

- **Cítiť to vonku aj vo vnútri**

Počty zachytených migrantov stúpajú ako na vonkajších, tak aj na vnútorných hraniciach schengenu. Zvonku to podobne ako v roku 2015 najviac cítia krajiny ako sú Maďarsko, Grécko či Taliansko. Vnútri zase opäť Nemecko, ale aj Spojené kráľovstvo, ktoré už na rozdiel od minulosti nie je súčasťou Európskej únie. Na súčasnú migračnú krízu však najviac doplácajú ľudia z Afganistanu či Sýrie, ktorí hoci utekajú pred diktátormi z Talibanu či sýrskym vodcom Baššarom al-Asadom, už v Európe nie sú takí vítaní ako predtým. Obeťami novej krízy môžu byť aj Rumunsko a Bulharsko, ktoré už 15 rokov od vstupu do EÚ márne čakajú aj na vstup do schengenu a teraz sa im tento sen ešte viac vzdáva.

- **Krízu vidieť v Bruseli, Británii aj vo Francúzsku**

Mnohé krajiny to už cítia na vlastnej koži a pre belgický portál Politico o tom hovoril aj vyššie spomenutý belgický premiér. Práve portál Politico, ktorému poskytol rozhovor, už dávnejšie zverejnil článok o tom, ako sa priamo pred európskymi inštitúciami začínajú hromadiť sýrski či afganskí utečenci, ktorí nedostali povolenie na pobyt a stávajú sa z nich bezdomovci.

Krízu vidieť aj v Spojenom kráľovstve, ktoré sa najnovšie dohodlo s Francúzskom na tom, že bude financovať zvýšené počty francúzskych pohraničiarov. Tí majú dohliadať na to, aby z Francúzska cez Lamanšský prieliv neprúdilo toľko migrantov.

Utečeneckú krízu pocítilo aj Slovensko, keď Rakúsko ešte na prelome septembra a októbra 2022 zaviedlo kontroly na našich hraniciach. Podľa portálu National News tak obaja naši západní susedia vyhovelí žiadosti Nemecka, ktoré prílev utečencov začína pociťovať najviac spomedzi krajín EÚ, rovnako ako to bolo v roku 2015.

- **Sme súčasťou trasy cez Balkán**

Dôvodom je najmä prílev utečencov cez našu hranicu s Maďarskom. Stali sme sa tak súčasťou takzvanej balkánskej trasy, ktorá siaha ďalej na juh cez Chorvátsko či Srbsko až ku

¹⁷ ŠTRBA, P. Aktuality.sk. 2022. Migračná kríza sa vracia do Európy, no Západ sa zatvára. Doplácajú na to Slováci, ale najmä utečenci. [online]. Dostupné na: <<https://www.aktuality.sk/clanok/kUfe4lq/migracna-kriza-sa-vracia-do-europy-no-zapad-sa-zatvara-doplacaju-na-to-slovaci-ale-najma-utecenci/>>

Grécku a začína sa v Turecku. Práve Turecko je často hlavnou destináciou, kde utečenci zo Sýrie a Afganistanu hľadajú prvé bezpečnejšie útočisko. V prípade Afganistanu sa to všetko ešte zhoršilo keď sa americké vojská po 20 rokoch stiahli z krajiny a definitívne ju ponechali islamistom z hnutia Taliban. Tí tam začali okamžite opäť vyháňať dievčatá zo škôl, ženám prikazovať nosenie šatiek a krajina sa tak vrátila mnoho rokov dozadu. V Sýrii zase stále vládne diktátor Baššár al-Asad, ktorého vytrvalo podporuje režim ruského diktátora Vladimira Putina. Afganci a Sýrčania tvoria spolu s Ukrajincami najvyšší podiel žiadateľov o európsky azyl. No zatiaľ čo príliv Ukrajincov sa stabilizoval a prakticky už nerastie tak razantne, žiadateľov z Afganistanu a Sýrie v Európe pribúda. V prípade oboch blízkovýchodných krajín už v lete zaznamenali 30-percentný nárast žiadostí o azyl v EÚ. No viaceré západné krajiny sa voči sýrskym a afganským utečencom začali stavať čoraz odmietavejšie.

- **Európa zatvára dvere**

Najnovším príkladom je kedysi tradične liberálne Dánsko. Tamojšia vláda tam voči utečencom zo Sýrie prakticky zaviedla nulovú toleranciu, keď vyhlásila, že prestane prijímať žiadosti o azyl od ľudí z Damašku. Výnimkou sú muži, ktorých by Asad mohol nútiť do vojenskej služby. Podľa expertov na dánsku politiku na tento fakt najviac doplácajú práve sýrske ženy a deti, na ktoré sa tieto výnimky nevzťahujú. Mimovládne organizácie krok Dánska odsúdili a samotné Dánsko zase označili za jedinú krajinu EÚ, ktorá razí podobnú politiku. Podobná situácia je v ďalšej severskej krajine – vo Švédsku. Nový premiér Ulf Kristersson je vzhľadom na tesný výsledok volieb závislý aj od krajne pravicovej strany Švédski demokrati a prisľúbil tvrdšiu politiku voči migrantom.

Ďalším príkladom môže byť rakúska dedinka St. Georgen a svedčí o tom, ako ani na národnej úrovni nefunguje v Európe riešenie migrácie dokonale. Miestny starosta tam nariadil zbúrať 17 provizórnych stanov, ktoré tam postavili pre migrantov. Najskôr tvrdil, že stany by neprežili väčšiu búrku, ale neskôr priznal, že miestni obyvatelia sa obávali migrantov. Únia zatiaľ rovnako ako v roku 2015 nenašla spoločné riešenie na túto migračnú krízu. A opäť sa opakuje scenár, keď jednotlivé krajiny reagujú samostatne. A namiesto riešenia krízy radšej pristupujú k riešeniu, ktoré sa neosvedčilo ani vtedy a ktorým len odsúvajú problém tým, že zatvárajú vlastné hranice. Okrem Slovenska, ktoré malo sprísnené kontroly na hraniciach s Českom a Rakúskom si to odniesli aj dve najchudobnejšie krajiny EÚ, zhodou okolností balkánske. Rumunsko a Bulharsko stále márne dúfajú, že ako posledné krajiny Únie vstúpia do

schengenského priestoru. No v čase stupňujúcej sa migračnej krízy sa aj samotné krajiny vnútri schengenu navzájom uzatvárajú a bezhraničná zóna tak opäť prestáva byť územím bez hraníc.¹⁸

2.3 Migrácia na Slovensku

Slovensko nepatrí k tradičným cieľovým krajinám migrantov. Je kultúrne homogénnou krajinou, ktorej sa nedotkol dramatický nárast migrácie v priebehu 20. storočia. Až donedávna bola Slovenská republika takmer výlučne krajinou pôvodu migrantov, teda krajinou, z ktorej občania z rôznych dôvodov migrovali do cudziny.

Výraznejšie zmeny priniesol až vstup Slovenska do Európskej únie a schengenského priestoru. V období od roku 2004 v Slovenskej republike poklesla najmä nelegálna a azylová migrácia a osemnásobne sa zvýšila legálna migrácia. Aj napriek tomu, že rast populácie cudzincov na Slovensku bol v rokoch 2004 – 2008 spomedzi všetkých členských štátov EÚ druhý najvyšší, zastúpenie cudzincov v populácii, v porovnaní s inými štátmi EÚ, zostáva na nízkej úrovni.¹⁹

Migračná politika SR rešpektuje tradičné piliere azylovej politiky a zároveň podporuje nové formy poskytovania ochrany v súvislosti s novými výzvami medzinárodného spoločenstva. Určujúcimi faktormi ďalšieho vývoja v oblasti medzinárodnej ochrany v podmienkach SR budú najmä prípadné výsledky prebiehajúcich rokovaní o reforme Spoločného európskeho azylového systému.

SR sa od svojho vzniku hlási k ochrane osôb, ktoré sa v dôsledku hroziaceho vážneho bezprávia vo svojich krajinách alebo hroziaceho prenasledovania pre svoje politické presvedčenie, národnú, rasovú alebo náboženskú príslušnosť, ako aj z dôvodu príslušnosti k určitej sociálnej skupine nemôžu alebo nechcú vrátiť do krajiny svojho pôvodu. V súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami, európskou a vnútroštátnou legislatívou, poskytuje SR viaceré formy ochrany, či už ide o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany, vrátane zlúčenia rodiny alebo udelenia azylu zhumanitných dôvodov. Rovnako sa s prihliadnutím na vlastné kapacity a možnosti v rámci prejavu solidarity s najviac postihnutými

¹⁸ ŠTRBA, P. Aktuality.sk. 2022. *Migračná kríza sa vracia do Európy, no Západ sa zatvára. Dopĺcajú na to Slováci, ale najmä utečenci*. [online]. Dostupné na: <<https://www.aktuality.sk/clanok/kUfe4lq/migracna-kriza-sa-vracia-do-europy-no-zapad-sa-zatvara-doplacaju-na-to-slovaci-ale-najma-utecenci/>>

¹⁹ IOM. 2023. *Migrácia na Slovensku*. [online]. Dostupné na: <<https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html>>

krajinami aktívne a na základe dobrovoľnosti zapája do iných humanitárnych riešení, či už v podobe poskytovania humanitárneho transferu, presídľovania ohrozených osôb z tretích krajín alebo relokácií migrantov z iných členských krajín EÚ.

Prioritami SR v oblasti medzinárodnej ochrany je najmä:

- udeľovať azyl v súlade s medzinárodnými záväzkami, európskou a vnútroštátnou legislatívou, na základe individuálneho posúdenia každej žiadosti v súlade so Ženevským dohovorom z roku 1951 o právnom postavení utečencov a Newyorským protokolom z roku 1967, týkajúcim sa právneho postavenia utečencov;
- poskytovať doplnkovú ochranu v súlade s európskou a vnútroštátnou legislatívou;
- aktívne participovať na prebiehajúcich rokovaníach o reforme Spoločného európskeho azylového systému. Najvyššou prioritou na všetkých úrovniach rokovaní pritom zostáva cieľ zabrániť schváleniu systému povinného premiestňovania (relokácie) žiadateľov o azyl. Je tiež potrebné vnímať všetky predložené legislatívne návrhy ako
- s využitím nadobudnutých praktických skúseností jednotlivých členských štátov EÚ a pri zachovaní rozhodovacej právomoci vo veci poskytovania medzinárodnej ochrany na národnej úrovni;
- zapájať sa v rámci prejavu solidarity a pri zohľadnení svojich kapacitných možností do regionálnych a medzinárodných procesov zdieľania bremena dôsledkov nútenej migrácie na báze dobrovoľnosti;
- zabezpečiť prvotnú systémovú úpravu integrácie osôb sudelenou medzinárodnou ochranou zo strany štátu;
- vysielat' expertov prostredníctvom EASO do krajín najviac zaťažených migračnou krízou.²⁰

²⁰ MV SR. 2023. *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025*. [online]. s. 7-8. Dostupné na: <<https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>>

2.3.1 Koľko ľudí prichádza k nám?

278 595: Počet cudzincov s povolením na pobyt na Slovensku v decembri 2022²

- Ich podiel na celkovej populácii Slovenska predstavuje 5,13 %.³
- Od vstupu SR do EÚ v roku 2004 počet cudzincov legálne žijúcich v SR narástol skoro dvanásťnásobne (z 22 108 migrantov v roku 2004 na 278 595 v roku 2022).
- Ak by sa všetci cudzinci v SR sústredili na jednom mieste, vytvorili by mesto ako Košice a Poprad dokopy.

3.: Slovensko má spomedzi krajín Európskej únie tretí najnižší podiel cudzincov⁴

- Nižší podiel cudzincov na celkovom počte obyvateľstva má Poľsko (1,21 %) a Rumunsko (0,75 %).
- Zo susedných krajín má vyšší podiel migrantov Česko (5,96 %) a Rakúsko (16,99 %).
- Pre vojnu na Ukrajine boli nútení opustiť svoje domovy a Ukrajinu milióny ľudí. Aktuálnu situáciu v migrácii z Ukrajiny do susedných štátov a ďalších štátov Európy, ako aj migračné toky na Ukrajinu, uvádza UNHCR.⁵

67,5 %: Podiel občanov Českej republiky, Maďarska, Poľska, Rakúska a Ukrajiny v SR na počte cudzincov⁶

- Tradične najpočetnejšiu kategóriu cudzincov u nás predstavujú občania susedných krajín, ktorých k Slovensku často viažu hlbšie pracovné, rodinné a iné sociálne väzby.
- Ďalšou významnou skupinou migrantov sú občania juho- a východoeurópskych krajín (Rumunsko, Bulharsko, Rusko, Srbsko), ktorí tvoria 12,3 % všetkých cudzincov na Slovensku.
- Občania z týchto krajín sformovali u nás v minulosti svoje komunity a ich rady ďalej rozširujú krajanovia prichádzajúci za štúdiom, prácou alebo z rodinných dôvodov.
- Migranti z ázijských krajín (Vietnam, Čína, Kórejská republika a Thajsko), ktorí v minulosti boli dynamicky sa rozvíjajúcou skupinou cudzincov na Slovensku a

v súčasnosti sa nárast ich počtu spomalil, tvoria spolu 4,6 % všetkých cudzincov na Slovensku, ich počet dosiahol 12 866.

20 %: Občania krajín Európskej únie tvoria jednu pätinu všetkých cudzincov na Slovensku

- Najviac cudzincov z krajín EÚ na Slovensku pochádza z Českej republiky (12 755), je ich 4,6 % z celkového počtu cudzincov v SR.⁷
- Z krajín EÚ okrem občanov Maďarska (3,5 %), Rumunska (2,5 %) a Poľska (6,2 %) majú početné zastúpenie aj občania Nemecka (1,6 %) a Talianska (1,1 %).

1/2: Podiel občanov Ukrajiny na celkovom počte cudzincov v SR (56,3 %); Ukrajinci majú na Slovensku najpočetnejšie zastúpenie občanov z krajín EÚ aj mimo EÚ⁷

- Spomedzi cudzincov z krajín mimo EÚ majú po Ukrajincoch (156 881) najväčšie zastúpenie na Slovensku občania Srbska (18 215), Vietnamu (8 215), Ruskej federácie (7 436) a Severného Macedónska (2 842).
- Významný nárast zaznamenala skupina občanov z Ukrajiny, ktorí prichádzali na Slovensko v dôsledku vojny v ich rodnej krajine.

79,9 %: Podiel občanov z krajín mimo EÚ na celkovom počte cudzincov na Slovensku

- Tento podiel predstavuje cca 4,1 % celkovej populácie SR.
- Ak by sa sústredili na jednom mieste, s populáciou 222 525 ľudí by občania z krajín mimo EÚ na Slovensku vytvorili mesto veľké takmer ako Košice.

87 998: Počet cudzincov zamestnaných v SR v roku 2022⁸

- Na 28 domácich zamestnancov tak v súčasnosti pripadá jeden zamestnaný cudzinec.⁹
- Počet zamestnaných cudzincov v SR od jej vstupu do EÚ u nás vzrástol viac ako 26-násobne – z 3 351 osôb v roku 2004 na 87 998 v decembri 2022, z čoho bolo 56 876 štátnych príslušníkov krajín mimo EÚ.
- V roku 2022 boli u nás zamestnaní cudzinci z približne 140 štátov sveta, najviac z Ukrajiny (33 419, zo Srbska (9 798), Rumunska (7 025), Česka (6 514) a Maďarska (5 574) .¹⁰

- Medzi pracujúcimi migrantmi výrazne prevyšujú muži, ktorí tvoria 62 % všetkých zamestnaných cudzincov.¹¹

11 791: Počet cudzincov, ktorí v roku 2022 nelegálne prekročili hranice alebo sa neoprávnene zdržiavali na území SR¹²

- Od vstupu Slovenska do Európskej únie do roku 2014 poklesla v SR nelegálna migrácia osemnásobne: z 10 946 nelegálnych migrantov v roku 2004 na 1 304 migrantov v roku 2014.
- V roku 2020 počet cudzincov, ktorí nelegálne prekročili hranice alebo sa neoprávnene zdržiavali na území SR, bol 1 295, v roku 2021 stúpol na 1 769 a v roku 2022 stúpol na 11 791.¹³ Jedným z dôvodov nárastu bol zvýšený migračný tok tranzitnej migrácie na trase zo západného Balkánu.

547: Počet žiadostí o azyl v SR v roku 2022¹⁴

- O azyl v SR v roku 2022 najčastejšie žiadali občania Ukrajiny, Turecka, Maroka, Bangladéša a Ruskej federácie.
- V roku 2022 Slovenská republika udelila azyl 23 osobám.
- Na porovnanie: V roku 2004 požiadalo o udelenie azylu v SR 11 395 ľudí; za posledné roky sa počet žiadostí o azyl ustálil na niekoľko stoviek ročne.¹⁶
- Z celkového počtu 60 242 žiadostí o azyl od roku 1993 bol azyl udelený 926 osobám a 853 osobám bola udelená doplnková ochrana ako ďalšia forma medzinárodnej ochrany.²¹

(údaje sú aktualizované na stránke IOM k 27.3.2023)

2.4 Integrácia migrantov do spoločnosti

Migrácia a migračná politika veľmi úzko súvisia s témou integrácie migrantov. Integrácia migrantov je proces začleňovania migrantov do fungovania spoločnosti. Výsledkom tohto procesu je, že postavenie migrantov, ich životné šance a perspektívy sú podobné ako v prípade

²¹ IOM. 2023. *Migrácia na Slovensku*. [online]. Dostupné na: <<https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html>>

väčšinovej spoločnosti. Integračná politika tvorí súbor nástrojov, ktoré majú dopomôcť tomu, aby sa migranti úspešne začlenili do života v hostiteľskej krajine.

Dôležitosť integrácie alebo začlenenia migrantov do spoločnosti je zdôrazňovaná preto, lebo ak neprebehne úspešne, migranti zostávajú na okraji spoločnosti. Hovoríme, že dochádza k ich marginalizácii (sú nadmerne zastúpení v najnižších vrstvách spoločnosti) alebo segregácii (žijú v izolovaných komunitách). Neúspešný proces integrácie vedie k tomu, že migranti majú problém nájsť si lepšie platenú prácu, získať vyššie vzdelanie, ich šance prudko klesajú, ak sa im nepodarí naučiť sa jazyk hostiteľskej krajiny. Často dochádza k ich diskriminácii a k ich zneužívaniu v podobe lacnej pracovnej sily. Prežívanie na okraji spoločnosti ich často núti voliť životné rozhodnutia, ktoré môžu byť v rozpore so zákonom.

Veľmi často sa zdôrazňuje najmä **ekonomická stránka integrácie**, teda že migranti si musia pre seba nájsť v novej krajine prácu, aby boli ekonomicky nezávislí a sebestační. Avšak integrácia sa týka každej oblasti života. Pre migrantov je dôležité mať nielen prácu a zárobok, ale aj bývanie, možnosti vzdelávania pre seba a svoje deti, prístup k zdravotnej starostlivosti či sociálnych službám.

Ukazuje sa, že okrem ekonomickej integrácie je veľmi **dôležitá aj občianska, politická ako aj kultúrna integrácia**. Integrácia migrantov v týchto oblastiach znamená, že migranti majú možnosť byť súčasťou občianskej spoločnosti (občianskych združení, spolkov, komunit), participovať na politickom (právo voliť a byť volený) a kultúrnom živote spoločnosti (mať možnosť ponechať si svoje kultúrne špecifiká). Vďaka úspešnému začleneniu migrantov v týchto oblastiach života sa môžu migranti cítiť byť plnohodnotnou súčasťou spoločnosti a vytvorí sa u nich pocit prináležania k hostiteľskej krajine. Ak sa tak nestane migranti majú často pocit menejcennosti a vykorenenia, majú pocit, že nepatria už ani do svojej krajiny pôvodu, ale ani do novej hostiteľskej krajiny. S týmto problémom sa stretávame nielen v prípade tzv. prvej generácie migrantov, ale často aj v ďalších generáciách, ktoré sa už v hostiteľskej krajine narodili, dokonca môžu byť už jej občanmi.

Cieľom integračných politík by teda mali byť praktické otázky života migrantov, ale aj snaha vytvoriť všeobecné povedomie o tom, že migranti sú plnohodnotnou súčasťou spoločnosti. Obvykle nie je potrebné vytvárať samostatné politiky a opatrenia zamerané na migrantov, stačí len v rámci existujúcich politík pamätať na to, že sú tu špecifické skupiny ako

napríklad migranti, ktorí môžu mať odlišné postavenie a potreby. Takýto prístup k migrantom vo verejných politikách sa nazýva **integračný mainstreaming**.²²

SR sa prikláňa k integračnému modelu, ktorý je založený, okrem dodržiavania slovenskej legislatívy, aj na rešpektovaní kultúrnych reálií, jazyka a tradícií SR cudzincami. Očakáva sa, že integračné opatrenia budú viesť k existencii koordinovaných a navzájom prepojených nástrojov a opatrení, ktoré umožnia cudzincom zaradiť sa na pracovný trh, ovládať štátny jazyk, mať prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti, sociálnym službám, bývaniu umožniť ich účasť na občianskom a politickom živote, prípadne môžu viesť k udeleniu štátneho občianstva Slovenskej republiky. Cieľom SR v oblasti integrácie cudzincov v rámci migračnej politiky je najmä zaistiť dlhodobu bezproblémovú spolunažívanie všetkých obyvateľov SR. Ciele integrácie zabezpečia cudzincom dôstojné podmienky pre život, čím predídu vzniku prípadných negatívnych sociálnych javov. Cieľom SR je aj posilnenie a rozšírenie možností, spôsobu a foriem financovania integračných opatrení s dôrazom na systémové financovanie a efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ a ďalších alternatívnych mimorozpočtových zdrojov.²³

3 OČAKÁVANÁ ROLA ZO STRANY EÚ

Otázku spoločnej migračnej a azylovej politiky na pôde EÚ je potrebné vnímať v kontexte kolízie medzivládneho a nadnárodného prístupu. Tradične otázka migrácie a azylu spadá do národných politík a kompetencie jednotlivých štátov. Je možné preto vysledovať afinitu vo vzťahu k suverenite a určitú zdržanlivosť a neochotu medzi ČŠ presúvať kompetencie a zodpovednosť na EÚ. Globálny charakter a dynamika migrácie v posledných dekádach si však podľa mnohých vyžaduje spoločný a koordinovaný postup. Z tohto hľadiska je ťažiskovým Amsterdamská reforma maastrichtského chrámu, ktorá znamenala krok ku „supranacionalizácii“ migračnej politiky. Reforma totiž komunitarizovala časť jednotlivých problémov v rámci spolupráce v oblasti vnútra, justície a polície. Otázky vízovej, azylovej a prísťahovaleckej politiky boli vybraté z pôvodnej hlavy VI. Zmluvy o EÚ a presunuté z III.

²² Centrum pre výskum etnicity a kultúry. 2016. [online]. Dostupné na: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2016/02/Manuál_Rozumne-o-migracii_finalna-verzia.pdf>

²³ MV SR. 2023. *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025*. [online]. s. 8. Dostupné na: <<https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>>

do I. piliera maastrichtského chrámu. Dôsledkom toho sa v týchto otázkach hlasuje kvalifikačnou väčšinou v Rade EÚ. Tým jednotlivé ČŠ stratili právo veta, ktoré im zaručovalo hlasovanie konsenzom (jednomyselnosť) pri spoločnom postupe v Rade. Spoločná politika Únie v oblasti azylu, imigrácie, víz a kontroly vonkajších hraníc vychádza z Hlavy V. ZFEÚ (Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti). V tejto oblasti Únia vykonáva spoločne právomoc s členskými štátmi.

3.1 Očakávania od členského štátu

Vychádzajúc z primárneho práva EÚ, je úlohou ČŠ podieľať sa na tvorbe spoločnej politiky v oblasti prisťahovalectva s cieľom zabezpečiť vo všetkých etapách účinné riadenie migračných tokov, spravodlivé zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú v členských štátoch, ako aj predchádzanie a posilnený boj proti nelegálnemu prisťahovalectvu a obchodovaniu s ľuďmi. V oblasti azylu sa majú štáty podieľať na tvorbe spoločnej politiky s cieľom poskytnúť zodpovedajúce právne postavenie každému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý potrebuje medzinárodnú ochranu, a zabezpečiť súlad so zásadou non-refoulement. Od ČŠ sa následne očakáva implementácia jednotlivých právnych predpisov, tzv. sekundárneho práva. Zároveň sa činnosť v týchto oblastiach riadi zásadou solidarity a spravodlivého rozdelenia zodpovednosti medzi ČŠ (vrátane finančných dôsledkov).

Slovensko je v rámci svojho členstva v EÚ považované za tzv. malý ČŠ. Taktiež patrí k novým ČŠ v rámci východného rozširovania. Podľa mnohých autorov malé ČŠ nezvyknú mať jasnú a silnú predstavu a pohľad na mnohé problematiky. Z toho dôvodu zvyknú inklinovať k podpore Komisie v jej návrhoch. Vďaka tomu dokážu uchovať limitovaný politický kapitál pre prípady, kedy je daná problematika skutočne v centre ich národného záujmu. Slovensko zároveň patrí k novým ČŠ s post-komunistickou minulosťou. Voči týmto krajinám môžu byť zo strany EÚ stále vnímané obavy o ich plnej adaptácii demokratickej politickej kultúry na úroveň EÚ.²⁴ Tradične je, resp. bolo Slovensko vnímané ako krajina, ktorá

²⁴ KAROLEWSKI, P. a BENEDIKTER, R. *Europe's Migration Predicament: The European Union's Refugees' Relocation Scheme versus the Defiant Central Eastern European Visegrád Group*. S. 41.

pasívne prijíma rozhodnutia, akýsi tichý a „poslušný študent“, ktorý naplňa požiadavky v snahe dosiahnuť najvyšší možný stupeň integrácie a dostať sa do jadra EÚ.²⁵

3.2 Očakávania od predsedajúceho štátu rade EÚ

V mnohých prípadoch dochádza k asociácii role s pozíciou, akú daný subjekt zastáva v rámci sociálnej štruktúry s pevnými očakávaniami ohľadne výkonu. V prípade rotujúceho predsedníctva v Rade EÚ existujú formálne (v procese dlhodobého fungovania sa ustálili aj neformálne) ukotvenia, ako by daná rola v danej pozícii mala prebiehať. V momente, keď SR 1. júla 2016 prebrala na 6 mesiacov predsedníctvo, zmenila sa jej pozícia v štruktúre. Spolu so zmenou pozície dochádza aj ku zmene očakávaní, ktoré mohli a boli na ňu kladené. Očakávania prisudzované pozícii predsedajúcej krajiny tak boli prenesené na SK PRES.

Predsedníctvo Rady vykonávajú vopred určené skupiny troch ČŠ počas obdobia 18 mesiacov, 6 mesiacov každý. Princíp tzv. trojky, resp. tria zabezpečuje kontinuitu predsedníctiev a svojím programom vytyčuje základné programové mantinely. Oproti iným inštitúciám alebo funkciám EÚ má predsedníctvo slabé teoretické vymedzenie svojich princípov. Rotačná rovnosť je jediný princíp, ktorý vychádza a je ukotvený v rámci primárneho práva EÚ.

Z formálneho hľadiska sú predsedníctvu pripisované nasledujúce funkcie. Očakáva sa, že predsedajúca krajina bude dané funkcie plniť. V prvom rade sa od každého predsedníctva očakáva, že urobí maximum pre svoj hladký priebeh. Rovnako sa očakáva nastavenie politických priorít (agenda-management), zavádzanie nových tém (agenda-setting), zvyrazňovanie jednotlivých agiend (agenda-structuring) a držanie agiend bez problémov (agenda-exclusion). Úlohou predsedníctva je rovnako reprezentácia Rady navonok, v rámci medzinárodných organizácií a tiež vo vzťahu k ostatným inštitúciám EÚ. Zvýšením počtu ČŠ v kontexte východného rozširovania a následnému postupnému prechodu k hlasovaniu tzv. kvalifikovanou väčšinou sa zvýraznila potreba dosiahnuť najväčší možný a vhodný kompromis. Zvýšil sa tak dopyt po aktívnom sprostredkovaní.

Za roky fungovania princípu rotujúceho predsedníctva sa praxou a skúsenosťami vybudovali aj pevné neformálne očakávania od predsedajúceho ČŠ. Tieto neformálne

²⁵ MELOVÁ, D., GÁL, Z. 2018. *A farewell to a passive policy taker role?*. Routledge, Taylor and Francis. London and New York. ISBN: 978-1-138-71402-1.

očakávania predstavujú spôsob, akým bude predsedajúca krajina naplňovať formálne požiadavky funkcie. Elgström tieto očakávania kategorizoval ako „normy predsedania“. Jedna sa o normy nestrannosti/neutrality, efektívnosti a normy budovania, resp. tvorby konsenzu. Normou efektívnosti pritom myslí schopnosť urobiť množstvo rozhodnutí počas svojho výkonu funkcie. To zároveň býva kritériom pre úspech či neúspech predsedníctva. Z pohľadu normy nestrannosti je možné identifikovať očakávanie, že dané predsedníctvo budeme plniť v spoločnom záujme EÚ, a súčasne upozadíme naše národné záujmy.

3.3 Chronologický prehľad priebehu Európskej migračnej krízy

23. apríla 2015 - Mimoriadne zasadnutie Európskej rady

Po tragických udalostiach v Stredozemnom mori v apríli 2015 sa hlavy štátov a predsedovia vlád EÚ dohodli zmobilizovať všetko úsilie, aby sa predišlo ďalšiemu umieraniu ľudí na mori a vyriešili sa základné príčiny migrácie. Prijali rozhodnutie, že v reakcii na tieto udalosti sa zamerajú na štyri hlavné oblasti:

- posilnenie prítomnosti na mori
- boj proti prevádzacom
- predchádzanie nelegálnym migračným tokom
- posilnenie vnútornej solidarity a zodpovednosti

Lídri EÚ podčiarkli kľúčovú úlohu budúceho oznámenia Komisie o európskej migračnej agende a vyzvali na zorganizovanie samitu vo Vallette, na ktorom sa bude rokovať o otázkach migrácie s africkými a ďalšími kľúčovými krajinami. Vyzvali aj na urýchlené posilnenie operácií Triton a Poseidon prostredníctvom minimálne stonásobenia ich finančných zdrojov na roky 2015 a 2016.

27. mája 2015 - Prvý balík návrhov Európskej komisie

Európska komisia predložila v nadväznosti na európsky program v oblasti migrácie, ktorý predstavila pred dvoma týždňami, prvý balík opatrení zameraných na riešenie migračnej krízy; ide o:

- návrh na núdzové premiestnenie 40 000 osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, z Talianska a Grécka do iných členských štátov
- odporúčanie, v ktorom sa členské štáty vyzývajú, aby presídlili 20 000 osôb z krajín mimo EÚ, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu
- akčný plán EÚ proti prevádzaniu migrantov
- usmernenia o odoberaní odtlačkov prstov

15. októbra 2015 - Zasadnutie Európskej rady

Vedúci predstavitelia EÚ sa dohodli na zozname týchto priorít:

- spolupráca s krajinami pôvodu a tranzitu: uvítali dohodu o spoločnom akčnom pláne EÚ a Turecka a dohodli sa na dosiahnutí konkrétnych operačných opatrení na samite vo Vallette

- posilnenie vonkajších hraníc EÚ: aj prostredníctvom systému integrovaného riadenia hraníc, ktorý pôjde nad rámec súčasného mandátu agentúry Frontex, a pridania stoviek príslušníkov pohraničnej stráže s cieľom zabezpečiť problémové oblasti v Grécku a Taliansku
- návrat a readmisia: zlepšenie vykonávania podľa existujúcich právnych predpisov a dohôd a posilnenie úlohy agentúry Frontex
- verejnú konzultáciu o budúcej smernici o modrej karte

27. mája 2016 - Samit G7

Skupina G7 vyzvala, aby sa migračná a utečenecká kríza riešila globálne. Lídri sa zaviazali zvýšiť celosvetovú pomoc na pokrytie potrieb utečencov a hostiteľských komunít. Vyzvali finančné inštitúcie a bilaterálnych darcov, aby zvýšili svoju pomoc. Dohodli sa tiež na tom, že sa posilnia legálne spôsoby migrácie, a podporili vytvorenie systémov presídlenia.

23. júna 2017 - Trasa cez centrálnu Stredozemie: lídri EÚ žiadajú ďalšie kroky na zastavenie migračných tokov

Vedúci predstavitelia EÚ vyzvali na ďalšie kroky s cieľom **zastaviť prílev migrantov z Líbye do Talianska** po trase cez centrálnu Stredozemie. Zamerali sa najmä na: poskytovanie ďalšej odbornej prípravy a vybavenia **líbyjským pobrežným strážam** užšiu spoluprácu s **krajinami pôvodu a tranzitu** ďalšie úsilie o zvýšenie **počtu návratov** Uvedli, že by sa mali naliehavo uzatvoriť **readmisné dohody** s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ. Lídri EÚ tiež zopakovali, že treba **zreformovať spoločný azylový systém**.

18. októbra 2018 - Lídri EÚ rokovali o otázkach migrácie

Lídri EÚ vyzvali, aby sa zintenzívil boj proti prevádzkačom migrantov. Vyzvali Radu, aby do decembra vypracovala príslušné opatrenia. Lídri tiež uviedli, že je potrebné vyvinúť väčšie úsilie, aby sa ďalej predchádzalo nelegálnej migrácii. Vyzvali, aby sa posilnila spolupráca s krajinami pôvodu a tranzitu. Vyzvali tiež Európsky parlament a Radu, aby prioritne preskúmali aktuálne návrhy Komisie zamerané na migráciu a azyl.

4. decembra 2019 - Rada rokovala o budúcnosti migračnej a azylovej politiky EÚ

Ministri vnútra členských štátov EÚ rokovali na základe správy fínskeho predsedníctva o budúcnosti migračnej a azylovej politiky EÚ. Ministri v diskusii uvítali zámer Komisie predložiť nový pakt o migrácii a azyle. Potvrdili potrebu komplexného prístupu k migrácii, ktorý bude zahŕňať celovládny prístup a prístup zameraný na celú trasu.

22. októbra 2021 - Európska rada rokovala o migrácii

Lídri EÚ vyzvali Európsku komisiu a vysokého predstaviteľa EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, aby uviedli do praxe osem akčných plánov pre prioritné krajiny **pôvodu** a tranzitu a bezodkladne ich vykonali. Európska rada sa jasne vyjadrila, že nebude akceptovať žiadne pokusy tretích krajín o zneužitie migrantov na politické účely. Zopakovala svoje odhodlanie zabezpečovať účinnú kontrolu vonkajších hraníc EÚ a zdôraznila, že je potrebné zaistiť účinné návraty a plné vykonávanie readmisných dohôd. Hlavy štátov alebo predsedovia vlád EÚ uviedli, že EÚ bude pokračovať v boji proti prebiehajúcemu hybridnému útoku organizovanému bieloruským režimom, a to aj prijatím ďalších reštriktívnych opatrení proti osobám a právnym subjektom.

9. januára 2022 - Nová Agentúra EÚ pre azyl začína svoju činnosť

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) nahrádza od 19. januára 2022 Európsky podporný úrad pre azyl (EASO). Nová agentúra má za úlohu zlepšiť fungovanie spoločného európskeho azylového systému tým, že členským štátom poskytne intenzívnejšiu operačnú a technickú pomoc a vnesie väčší súlad do posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu.

9. februára 2023 - Európska rada rokovala o situácii v oblasti migrácie

Hlavy štátov a predsedovia vlád krajín EÚ diskutovali o migrácii na mimoriadnom zasadnutí Európskej rady, ktoré sa konalo v Bruseli. Zhodnotili vykonávanie svojich predchádzajúcich záverov o komplexnom prístupe k migrácii v súlade so zásadami a hodnotami EÚ a základnými právami, pričom sa zamerali na:

- intenzívnejšiu vonkajšiu činnosť
- návraty a readmisiu
- kontrolu vonkajších hraníc EÚ
- boj proti inštrumentalizácii, obchodovaniu s ľuďmi a prevádzkačstvu

- údaje o migračných tokoch
- pakt o migrácii a azyle²⁶

4 VYŠEHRADSKÁ SKUPINA

V minulosti bol hrad Vyšehrad, vtedajšie sídlo kráľov Uhorska, dejiskom stretnutia poľského, českého a uhorského kráľa. Jeho vtedajší účastníci sa dohodli, že budú úzko spolupracovať na poli politiky a obchodu, čím svojich podstatne neskorších nástupcov inšpirovali na odštartovanie úspešnej stredoeurópskej iniciatívy.

Názvom Vyšehradská štvorka sa neoficiálne označujú štyri stredoeurópske postkomunistické krajiny Česká republika, Maďarská republika, Poľská republika a Slovenská republika. Skupina sa pôvodne nazývala Vyšehradskou trojkou; štvorka sa za nej stala až rozdelením Českej a Slovenskej federatívnej republiky roku 1993.

Názov tohto zoskupenia sa zrodil počas schôdze medzi prezidentom ČSFR Václavom Havlom, predsedom maďarskej vlády Józsefom Antallom a poľským prezidentom Lechom Wałęsom, ktorá sa uskutočnila 15. februára 1991 v severomaďarskom meste Vyšehrad. Traja vodcovia tu podpísali deklaráciu o úzkej spolupráci svojich troch (dnes štyroch) krajín na ceste k európskej integrácii. Pád komunistického režimu zohrala vzájomná spolupráca týchto krajín dôležitú úlohu pri prechode od totalitného režimu k slobodnej, pluralistickej a demokratickej spoločnosti.

Cieľom V4 je prispieť k vybudovaniu európskej bezpečnostnej architektúry založenej na účinnej, funkčne komplementárnej a vzájomne posilňujúcej spolupráci a koordinácii v rámci existujúcich európskych a transatlantických inštitúcií. V záujme zachovania a podpory kultúrnej súdržnosti sa v rámci skupiny V4 zintenzívni vzájomné odovzdávanie hodnôt na úseku kultúry, vzdelávania, vedy a výmeny informácií.

Všetky aktivity V4 sú zamerané na posilňovanie stability v stredoeurópskom regióne. Členské krajiny chápu svoju vzájomnú spoluprácu ako výzvu pre seba a jej úspech ako najlepší dôkaz svojej schopnosti integrovať sa aj do takých štruktúr, ako je napríklad Európska únia.

Regionálna kooperácia V4 sa úspešne rozvíja aj v súčasnom období. Ide predovšetkým o sektorové (rezortné) politiky, ako napr. hospodárstvo, infraštruktúra, energetika, digitalizácia a inovácie. Nemenej významnou je cezhraničná spolupráca a kultúrny aspekt, a to aj formou

²⁶ Európska rada. 2023. *Chronologický prehľad - Migračná a azylová politika EÚ*. [online]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-migration-policy/migration-timeline/>>

štipendijných výmen. Dôležitými oblastami spolupráce sú koordinácia zahranično-politických pozícií a presadzovanie spoločných záujmov v EÚ i vo vzťahu k tretím krajinám resp. regiónom. Spoluprácu V4 koordinujú ministerstvá zahraničných vecí a národní vyšehradskí koordinátori. Základom aktivít je program predsedníckej krajiny, ktorý schvaľujú predsedovia vlád krajín na samitoch V4.²⁷

4.1 Migračná a azylová politika V4

Kooperácia krajín V4 bola z historického hľadiska významná hlavne v období po roku 1989, kedy štáty vtedajšieho východného bloku pejavily jednoznačný záujem o integráciu medzi západoeurópske krajiny považované za vyspelé. Štáty V4 na tejto spoločnej platforme rozvíjajú užšiu spoluprácu a koordináciu plánov slúžiacich na posilnenie stability regiónu Strednej Európy a presadzovanie spoločných názorov a postojov v rámci EÚ, ako aj medzinárodno-politickej scény. V neposlednom rade je ich cieľom podpora štátov pripravujúcich sa na vstup do EÚ a transatlantickej spolupráce v rámci NATO.²⁸

4.2 Vnútoraná bezpečnosť v krajinách V4

Vnútoraná bezpečnosť štátov a problematika pokrytá touto oblasťou sú medzi krajinami V4 veľmi podobné, ale napriek problematike jej definície sú v tejto oblasti len malé nuansy.

Pokiaľ ide o Poľsko, podľa *Národnej bezpečnostnej stratégie* Poľskej republiky stratégia pri zabezpečovaní vnútornej bezpečnosti zahŕňa spravodlivosť, ochranu kontrarozviedky, prevenciu a boj proti terorizmu a extrémizmu, zaistenie bezpečnosti Poľska v kybernetickom priestore, ochranu utajovaných skutočností, ochranu krízovej infraštruktúry, udržiavanie bezpečnosti a verejného poriadku, zaistenie všeobecnej bezpečnosti (ochrana obyvateľstva a činnosti záchranej služby), ochranu štátnej hranice, stráženie a ďalšia ochrana kľúčových objektov štátneho významu a verejného záujmu, zabezpečenie pripravenosti štátu a verejnej

²⁷ MIRRI SR. 2023. *Vyšehradská skupina V4*. [online]. Dostupné na: <<https://www.mirri.gov.sk/sekcie/informatizacia/medzinarodna-agenda/medzinarodna-spolupraca/vysehradska-skupina-v4/index.html>>

²⁸ ROŽŇÁK, P. KUBEČKA, K. a kolektív. 2018. *Země Visegrádu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace, a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: KEY Publishing. s.209. ISBN 978-80-7418-292-1.

správy konať v krízovej situácii, boj proti korupcii a korupčnému prostrediu a ochrana zdravia obyvateľstva.

Okrem polície sa ochranou vnútornej bezpečnosti Poľska a poľských občanov zaoberá pohraničná stráž, služba vnútornej bezpečnosti, protiteroristické centrum, ústredný protikorupčný úrad, maršalská stráž, úrad na ochranu vlády, colná správa, daňové spravodajstvo ministerstva financií, generálny inšpektor pre finančné informácie, obecná stráž, väzenská služba, cudzinecký úrad a železničná bezpečnostná služba. Na rozdiel od iných krajín V4 má Poľsko tieto inštitúcie väčšinou nezávislé, vo zvyšných častiach tieto jednotky spadajú pod políciu.

Maďarsko zaručuje všetkým svojim občanom právo na slobodu a osobnú bezpečnosť, ochranu verejného poriadku, verejnej bezpečnosti, verejného zdravia a kultúrnych hodnôt v rámci vnútornej bezpečnosti. Zákon tiež zakotvuje zriadenie parlamentnej gardy ako nezávislého orgánu na ochranu Národného zhromaždenia.

Policačné orgány sú určené na predchádzanie trestným činom a ich vyšetovanie, ochranu verejnej bezpečnosti, verejného poriadku a poriadku na štátnych hraniciach. Bezpečnostné sily sú určené na ochranu nezávislosti, práva a poriadku Maďarska a na podporu záujmov národnej bezpečnosti. Orgánom zodpovedným za bezpečnosť v Maďarsku je kabinet národnej bezpečnosti. V roku 2011 bola pre túto oblasť zriadená osobitná pracovná skupina pre národnú bezpečnosť, ktorej predsedá maďarský minister vnútra. Ďalšími orgánmi vnútornej bezpečnosti mimo polície sú Národná ochranná služba, Koordinačné centrum pre boj proti organizovanému zločinu, Parlamentná stráž, Úrad na ochranu inštitútu, Osobitná služba pre národnú bezpečnosť, Národný bezpečnostný úrad, Národná daňová a colná správa, Pomocná služba, Migračný a naturalizačný úrad, Väzenská služba a SBS. Stratégia štátnej bezpečnosti je odvodená od mája 2004, t. j. vstupu Maďarskej republiky do EÚ, Európskej bezpečnostnej stratégie z roku 2003 a koncepcie NATO z roku 1999. Maďarská koncepcia považuje vonkajšiu a vnútornú bezpečnosť za nedeľiteľnú a jednotnú sféru. V záujme zachovania tejto vnútornej bezpečnosti je však dôležité posilniť štruktúry orgánov presadzovania práva a zlepšiť kvalitu zhromažďovania, výmeny a hodnotenia informácií o vnútorných a vonkajších hrozbách. Ochrana suverenity a ústavného poriadku, ako aj realizácia bezpečnostnej politiky a národných záujmov sú dôležitým prvkom spravodajskej služby a národnej bezpečnostnej služby.

Slovensko je historicky najbližšie k Českej republike zo všetkých krajín V4, a preto sú tieto bilaterálne vzťahy veľmi blízke, z čoho možno usudzovať, že budú mať podobný prístup k zaisteniu vnútornej bezpečnosti oboch štátov. Skutočnosť, že tieto dva štáty spolu tvorili

federáciu, dokazuje, že proces zabezpečenia vnútornej politiky ovplyvnil oba štáty ako jeden aktér pred rokom 1993.

Významnú úlohu pri zabezpečovaní vnútornej bezpečnosti Slovenskej republiky zohráva jej Policajný zbor, do ktorého patrí okrem iného Železničná polícia, Hraničná a cudzinecká polícia a Národná protikorupčná jednotka. Ďalej je už klasicky útvaram Zboru väzenskej a justičnej stráže, KÚFS, Colnej správy, SIS, NBÚ SR, Mestskej polície, Dobrovoľného strážcu poriadku a SBS.

Podobnosť medzi Českou a Slovenskou republikou teda nie je náhodná, a preto sú si z hľadiska zaistenia vnútornej bezpečnosti dosť podobné. Vo všetkých štyroch krajinách existujú orgány, ktoré ho poskytujú v podobných oblastiach, takže hlavným rozdielom je len ich závislosť alebo nezávislosť od polície.²⁹

4.3 Relokačný mechanizmus ako obmedzenie národnej suverenity

Na základe toho, že v bezpečnostnom diskurze sú migranti konštruovaní ako hrozba práve v momente, keď sa fyzicky nachádzajú na území daného národného štátu, predstavuje povinnosť prijať určité množstvo migrantov na svoje územie povinnosť prijať určitú mieru tejto hrozby. Národný štát je v dôsledku tohto opatrenia povinný ohroziť svojich vlastných občanov prítomnosťou nepriateľa na svojom území, čo je v kontradikcii s jeho hlavnou funkciou, ktorou je zabezpečenie ochrany svojim občanom. Národný štát, ktorý zlyháva vo svojej základnej funkcii, je vnímaný ako štát, ktorý stráca svoju suverenitu. Rovnako štát, ktorý nemá slobodu v rozhodovaní o vlastnej azylovej politike a musí akceptovať pravidlá azylovej politiky iného telesa (v tomto prípade spoločnej azylovej politiky EÚ). Suverenita je jednou z podmienok existencie národného štátu, jej narušenie a obmedzovanie je teda brané ako neprípustné.

Táto stratégia v českom politickom priestore bola vlastná najmä výrazným euroskeptickým politickým subjektom ako bol prezident Zeman a SPD Tomio Okamura, vo svojom programe ju využívalo však aj niekoľko ďalších strán. Prezident explicitne využíval hrozbu obmedzenia suverenity, keď poukazoval na „príliš extenzívny“ výklad Lisabonskej zmluvy, pretože podľa jeho slov azylové právo vždy patrilo národným štátom. SPD hovorilo o povinných kvótach ako o faktickom oslabení a likvidácii národných štátov a zdôrazňovalo, že

²⁹ MRÁZKOVÁ, K. 2017. *Spolupráce V4 v oblasti vnitřní bezpečnosti států*. Bakalárska práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií. Brno. s 15-18.

prijímanie kohokoľvek musí ostať v kompetencií zeme a národov. Nacionalistická perspektíva a dominantný motív národného štátu tak umožnil spájať priestor krajiny s jej národom a používať tieto pojmy na rovnakej úrovni.

Argument obmedzenia národnej suverenity má zvyčajne jednoduchú štruktúru, i keď v textoch často neodzníeva komplexne a niektoré jeho časti sú rečníkmi vyhodnotené ako jasné. Základom argumentov bolo, že kvóty sú zlé, pričom pracovali s niekoľkými hlavnými predpokladmi – tie tvrdili, že prítomnosť migrantov na území ČR je nebezpečná, že kvóty znamenajú prítomnosť migrantov na území a že kvóty sú povinné. Vzhľadom k tomu, že cieľom, ktorý sledujú rečníci bezpečnostného diskurzu, je zachovať bezpečnosť obyvateľov ČR a hodnotami, ktoré zastupujú, sú tzv. západoeurópske hodnoty vylučujúce sa s hodnotami migrantov, nasleduje argument svoju logiku smerujúcu k výzve k akcii, ktorou je odmietnutie kvót. Európska únia je v tejto stratégii zobrazovaná ako represívny aktér, ktorý koná „nad“ záujmom národných štátov s cieľom donútiť ich konať spôsobom, ktorý oni samotné považujú za nebezpečný. V tomto zmysle je v textoch zaužívané spojenie „európsky diktát“, vyjadrujúce bezmocnosť národného štátu konať inak, než je mu určené. Únia z akejsi hlásanej pozície nadnárodného, centralistického a technokratického riadenia bez politickej zodpovednosti a demokratického mandátu zamedzuje potrebe národného štátu ochrániť bezpečnosť a záujmy svojich občanov. V presnej opozícii voči EÚ bol vykonštruovaný obraz národného štátu, ktorý je nereštriktívny a snaží sa brániť konkrétne záujmy svojich občanov – *svoj život, rodinu a majetok*. Paradoxom je, že tieto záujmy bránil reštriktívnou politikou voči migrantom, avšak táto skutočnosť však neovplyvňovala jeho legitimitu konať uvedeným spôsobom.

4.3.1 Negatívna prezentácia EÚ ako neschopného a neefektívneho aktéra

Všetky stratégie, ktoré odmietajú riešenie migračnej krízy prostredníctvom systému povinných kvót a zároveň presadzujú vyriešenie migračnej krízy celkovo, by nemali legitimitu bez prítomnosti iných spôsobov riešenia migračnej krízy, než sú povinné kvóty. Nebezpečnosť a neefektívnosť, čo sú dve primárne vlastnosti riešenia prostredníctvom relokačného mechanizmu, môžu existovať len v binárnej opozícii bezpečnej a efektívnej formy riešenia. Až prítomnosť efektívnych riešení a schopných aktérov, ktorí dokážu tieto riešenia uvádzať do praxe a presadzovať, umožňuje konštrukciu Európskej únie ako neschopného aktéra a kvótného systému ako neefektívneho riešenia. Európska únia ako aktér je prezentovaná skôr negatívne: ako donucujúca, ohrozujúca záujmy národných štátov, neposkytujúca národným štátom

ochranu a narušujúca ich národnú bezpečnosť (z čoho vyplýva, že národný štát naopak národnú bezpečnosť zachováva). Zároveň bola únia v otázkach migrácie označovaná ako neefektívna a neschopná migračnú krízu vyriešiť.³⁰

4.4 Prednosti štátov V4

Podľa februárového prieskumu 2023, agentúry Median, V4 požíva najvyššiu dôveru našich občanov spomedzi medzištátnych organizácií – až 58 %. Tesne pod 50 % sa ocitli EÚ a OSN, NATO dôverovalo 41 % opýtaných. Zrejme aj preto vyvolali počas návštevy SR taký rozruch poznámky českého prezidenta Petra Pavla o V4. Už ako kandidát na prezidenta prejavil výhrady k náplni tejto formy regionálnej spolupráce najmä kvôli nespokojnosti s politikou vlády Viktora Orbána. Na tlačovej konferencii so slovenskou prezidentkou poznamenal, že sa nikdy netajil istou skepsou, pokiaľ ide o efektivitu V4. Vníma ju skôr ako konzultačné fórum, ktoré nemá ambície na detailnú koordináciu zahraničnej alebo bezpečnostnej politiky. Navrhol rozšíriť túto spoluprácu aj na baltské krajiny.

Tieto návrhy treba posudzovať v širšom kontexte fungovania V4. Vznikla 15. februára 1991 podpisom troch bývalých disidentov – československého prezidenta Václava Havla, poľského prezidenta Lecha Wałęsu a maďarského premiéra Józsefa Antalla. S ohľadom na skúsenosti vyplývajúce zo spoločnej histórie susediacich krajín sa stalo jej cieľom budovať demokraciu, rozvíjať slobodu a vrátiť náš región do zjednotenej Európy. Rozdelením ČSFR z pôvodnej trojky vznikla štvorka.

Po naplnení týchto cieľov a vyhodnotení skúseností z transformácie a prípravy na integráciu do EÚ a NATO sa ukázalo, že má zmysel v spolupráci pokračovať. Najmä v záujme presadzovania spoločných záujmov v EÚ. Veď s týmto cieľom už fungovala regionálna spolupráca v rámci Beneluxu a Severskej rady. Pravidelne sa uskutočňovali summity Nemecka a Francúzska. Fungovala tiež dohoda o spolupráci medzi pobaltskými štátmi. Jednoducho bolo výhodné spojiť ekonomický a politický potenciál štyroch štátov na podobný účel.

Pre Slovensko s 5,5 milióna obyvateľmi je extrémne výhodné byť spolu s Poľskom, Českom a Maďarskom súčasťou 65-miliónového spoločenstva, ktoré má väčší objem hospodárskej výmeny s Nemeckom, ako má Francúzsko. Keď dokážeme svoje záujmy pri

³⁰ BOBOVÁ, Z. 2018. *Analýza politického diskurzu migračnej krízy v krajinách V4*. Diplomová práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií, Katedra mezinárodných vzťahů a evropských štúdií. Brno. s.36

presadzovaní niektorých politik EÚ pretaviť do spoločného rozhodnutia V4, máme šancu uspieť. V prípade, že by bola SR osamotená, musela by spojencov získavať ad hoc.

V4 je istou protiváhou nezdravej dominancie Nemecka a Francúzska v EÚ, ale aj protiváhou k jednostrannému presadzovaniu záujmov južných či západných členských štátov. Môže vyvažovať politicko-geografické vplyvy v EÚ. Ak takmer 40-miliónové Poľsko dáva najavo, že aj napriek rozdielnemu názoru s Maďarskom na ruskú agresiu voči Ukrajine má o pokračovanie V4 záujem, prečo by ho nemalo mať sedemkrát menšie Slovensko? Tandem SR – ČR by nemal taký výtlak na presadzovanie spoločných záujmov, aký má V4. Aj keď býva definovanie týchto záujmov zložitá, netreba naň rezignovať a obmedziť sa iba na konzultácie. Prednosťou štátov V4 vždy bolo, že predstavitelia ich vlád vedeli spolu racionálne komunikovať aj napriek odlišným politickým farbám, ktoré reprezentovali. Rešpektovali demokratické politické cykly. Možno nesúhlasiť s Orbánovou či Kaczyńského politikou, ale nemožno ignorovať demokratickú vôľu ich voličov. Ani naši partneri nemuseli byť vždy vo vytržení z Matovičovej či Hegerovej politiky. V konečnom dôsledku je vždy lepšie mať Orbána dnu a diskutovať s ním, ako sa s ním vôbec nerozprávať. Dáva to väčšiu šancu modifikovať jeho postoje. Napokon, žiaden politik tu vďaka voľbám nie je naveky. Preto nedáva zmysel kvôli momentálnym výhradám voči Orbánovej politike rezignovať na V4, do ktorej sme spoločne 32 rokov toľko investovali.

Prednosťou štátov V4 vždy bolo, že predstavitelia ich vlád vedeli spolu racionálne komunikovať aj napriek odlišným politickým farbám, ktoré reprezentovali. Rešpektovali demokratické politické cykly.

Nemali by sme zabúdať, že V4 ako voľné združenie stredoeurópskych navzájom susediacich štátov je vzhľadom na vybudovanú politickú dôveru medzi jej predstaviteľmi a ich permanentný dialóg aj istým garantom stability v regióne. Spoločné členstvo Slovenska a Maďarska vo V4 je nesporne príspevkom pre prekonávanie tráum zdedených z histórie. Dialóg navyše neprebíha iba medzi politickými reprezentáciami na prezidentskej, vládnej a parlamentnej úrovni.

Vyšehradský fond, ktorý funguje od roku 1999 a je jedinou inštitúciou V4, vygeneroval stovky projektov, v ktorých sa stretli štyri mestá, mimovládne organizácie, univerzity atď. Došlo tak k priamej komunikácii medzi občanmi štyroch susediacich štátov a k vytvoreniu dlhodobých priateľských väzieb medzi nimi. To je veľmi podceňovaná dimenzia vyšehradskej spolupráce. Mala by sa posilňovať. Projekty fondu a ich výsledky by mali byť viac verejne prezentované.

Volanie po rozširovaní V4 nie je nové. Najčastejšie sa spomínalo Slovinsko, ktoré vstúpilo do EÚ v rovnakom čase. Vytvorenie V5 by však nemuselo automaticky znamenať zmenu

kvality a vplyvu. Nadmerné rozširovanie môže priniesť riziko zmenšenia akcieschopnosti. Petrom Pavlom navrhovanú spoluprácu s baltskými štátmi možno rozvíjať vo formáte stretnutí V4 s týmto regionálnym zoskupením. České predsedníctvo vo V4 bude mať príležitosť zorganizovať takéto rokovanie. Pripomeňme, že už sa konali takéto stretnutia s Beneluxom na úrovni predsedov parlamentov i predsedov vlád. Konali sa tiež stretnutia V4 plus nejaký štát z EÚ alebo aj pomimo EÚ.³¹

5 POSTOJE KRAJÍN V4 K MIGRAČNEJ KRÍZE

Oblasť nelegálnej migrácie, spoločne s organizovaným zločinom a bojom s terorizmom, patrí k oblastiam spolupráce v rámci V4. Tie boli definované v Kroměřížskej deklarácii, ktorá určila oblasti vzájomnej spolupráce po vstupe do EÚ v roku 2004. Deklarácia rovnako vytýčila spoluprácu V4 na pôde EÚ v oblasti jurisdikcie, domácich záležitostí, Shengenu a ochrany externých hraníc Únie. V dôsledku migračnej krízy a spoločného odmietavého postoja voči alokačným mechanizmom sa práve spolupráca v tejto oblasti stala kľúčovou a charakteristickou pre vyšehradské zoskupenie. Migrácia ale nepatrí k prirodzeným a tradičným oblastiam spolupráce. To, že spolupráca pred skúšaným obdobím nebola tak výrazná a intenzívna svedčí fakt, že sa V4 nestretávala pred jednaniami Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci (SVV), ako tomu je zvykom vždy pred Radou zahraničných vecí (FAC). Vo svetle migračnej krízy sa ale začali partneri stretávať aj pred SVV. Práve pravidelné či príležitostné stretávanie na vládnej (politickej a úradníckej) úrovni krajín V4 sú jediným mechanizmom spolupráce.

Vychádzajúc z nastavenia spolupráce V4 (pravidelné stretnutia, koordinácia pozícií, vytyčovanie oblastí spolupráce apod.) sa od Slovenska, resp. všetkých členov V4 všeobecne očakáva plnenie role *regionálneho spolupracovníka V4*. Rozhovory tento predpoklad potvrdili, kedy respondenti partnerských krajín zhodne označili ako základ *aktívnu participáciu a hájenie spoločných pozícií*. V prípade migrácie to bol predovšetkým jednotný odmietavý postoj k akýmkoľvek návrhom v zmysle povinných kvót, ktoré sú považované za neprijateľné.³²

³¹ WEISS, P. Pravda. 2023. *Vyšehrad nie je na odpis*. [online]. Dostupné na: < <https://nazory.pravda.sk/analyzy-a-postrehy/clanok/661759-vysehrad-nie-je-na-odpis/> >

³² ROŽŇÁK, P. KUBEČKA, K. a kolektív. 2018. *Země Visegrádu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace, a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: KEY Publishing. s.374. ISBN 978-80-7418-292-1.

5.1 Česká republika

Česká republika obdobne ako aj ostatné štáty V4 zastávala skôr protiimigračnú politiku a odmietavé postoje k zavedeniu relokačných kvót. Postoj k migrácii vychádzal prevažne z potrieb bezpečnosti Schengenského priestoru a návrat ekonomických migrantov, ktorých prítomnosť v krajine považoval za príťaž. Kríza sa najvýraznejšie prejavila na jeseň 2015, kedy sa na území ČR pohyboval väčší počet nelegálnych migrantov. Počet žiadateľov o azyl bol aj tak nižší resp. podpriemerný oproti cieľovým destináciám migrantov ako Nemecko, Francúzsko, Rakúsko či Švédsko. V nadväznosti na to bolo na území ČR umiestnených pár stoviek migrantov s doplnkovou ochranou. Česko sa v rovnakej dobe ako vtedy Slovensko zaviazalo prijať 153 kresťanských utečencov v rámci projektu Generace 21, avšak z dôvodu nelegálneho presunu 25 migrantov do Nemecka bol tento projekt pozastavený. Následkom tejto udalosti sa začala repatriácia tých migrantov, ktorí nemali záujem o pobyt v Českej republike. ČR v tej dobe hájila skôr protiimigračné názory, ktoré však neboli také ostré a búrlivé ako v prípade Slovenska. Môžeme tento fakt obhájiť aj tým, že počas posledného hlasovania o schválení kvót sa vláda vtedajšieho českého premiéra Sobotku zaviazala prijať 1600 utečencov.³³

5.2 Poľsko

Poľsko voči migrácii zaujalo omnoho liberálnejší postoj oproti zvyšným krajinám V4 a v mnohých veciach sa riadilo skôr vlastným úsudkom. Ako jediný štát V4 odsúhlasilo hneď prvý plán zavedenia povinných kvót s čím súviselo zaviazanie sa prijať približne 7000 utečencov. Na začiatku debát a diskusií na spoločnej platforme sa dovtedy predpokladalo jednohlasné vystupovanie predstaviteľov krajín V4, avšak tento jav, kedy si Poľsko išlo svojou vlastnou cestou môžeme datovať od vtedajšej zmeny domácej politiky Poľska. Dovtedy reagovalo k prijímaniu utečencov a dodržiavania kvót pomerne pozitívne, no od vypuknutia prvých teroristických útokov zaujalo v rámci zachovania vlastnej bezpečnosti rovnaký postoj ako aj zvyšné krajiny V4 a snažilo sa s nimi jednohlasne prezentovať na medzinárodnej úrovni.

³³ ROŽŇÁK, P. KUBEČKA, K. a kolektív. 2018. *Země Visegrádu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace, a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: KEY Publishing. s.375. ISBN 978-80-7418-292-1.

5.3 Maďarsko

Ako jediný štát z V4 konalo Maďarsko v rozpore s uzneseniami EÚ o migračnej kríze. Pre EÚ a prevažne pre Schengenský priestor predstavovalo Maďarsko hrozbu, pretože ležalo priamo na hlavnej Balkánskej trase migrantov smerujúcich do Európy. Schengenu preto, lebo po celej dĺžke tejto Balkánskej trasy sa nenachádza, pretože v Grécku bol s vtedajším prílivom migrantov tento priestor narušený a tak sa prvou vstupnou bránou do krajín Schengenu stalo Maďarsko. Migranti sa v tomto priestore začali nekontrolovateľne pohybovať, čo malo za následok aj vznik množstva prevádzачských skupín prepravujúcich migrantov prevažne do Nemecka. Takýto pohyb predstavoval aj hrozbu celkového narušenia bezpečnosti a funkčnosti Schengenského priestoru. Z dôvodu preťažnosti imigrantmi bolo Maďarsko nútené pozastaviť Dublinškú zmluvu. Neudržateľná situácia doviedla Maďarskú vládu k ráznemu riešeniu, a to výstavbe plotu na svojich hraniciach najprv so Srbskom a potom aj Chorvátskom. Uvažovali aj o výstavbe plotu s Rumunskom avšak k tomuto kroku nedošlo vzhľadom na uzavretie celej Balkánskej trasy.

Dôsledky migračných tlakov sa prejavily v celkovej politike Maďarska, ktorá sa opierala o názory zosilujúce nacionalizmus. Významným odporcom prílivu migrantov bol premiér Viktor Orbán, ktorý viedol politiku odporujúcu liberálnej migračnej politike EÚ a dosť kriticky vyjadroval svoj názor voči migrantom z Blízkeho východu či Afriky.³⁴

5.4 Slovensko

Vyšehradská spolupráca patrí dlhodobo k prioritným a základným rámcom regionálnej spolupráce. Od roku 2015 sa stala významnou oblasťou spolupráce aj téma migrácie, ktorá bola na politickej úrovni najvýraznejšia a zatienila všetky ostatné oblasti. Výraznejšie sa to však do skúmaných dokumentov nepretavilo. Blízkosť pozícii a synergia v otázke migračnej politiky sa priamo spomína iba v Správe o plnení úloh zahraničnej a európskej politiky SR v roku 2017 a jej zameranie na rok 2018, pričom mala skôr charakter bilancovania, ako deklarovania do budúcnosti. Z dokumentov je možné skôr vydedukovať, že migrácia je vnímaná ako téma, ktorá dlhodobo škodí značke V4. Tento predpoklad potvrdzuje reflexia east-west divide a zhoršenej reputácie V4, kedy SR deklaruje záujem zabrániť vytváraniu možných nových deliacich čiar medzi Západom a Východom. Rovnako v kontexte aktuálnych tendencií

³⁴ ROŽŇÁK, P. KUBEČKA, K. a kolektív. 2018. *Země Visegrádu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace, a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: KEY Publishing. s.376. ISBN 978-80-7418-292-1.

v rámci V4 Slovensko deklaruje na pôde V4 presadzovanie konštruktívnych východísk zo súčasných kríz EÚ. S tým súvisí tiež ambícia Slovenska aktívne sa podieľať na posilňovaní značky a postavenia V4 ako plnohodnotného a konštruktívneho aktéra v rámci EÚ. Spolupráca V4 v oblasti migrácie sa mala premietnuť aj do spoločných aktivít v rámci rozvojovej pomoci v krajinách, ktoré sú zdrojom migrácie. Táto ambícia korešponduje s presvedčením, že kľúčom riešenia migračnej krízy je riešiť predovšetkým príčiny a zdroje migrácie.

Slovenska sa migračná kríza dotkla pomerne málo vzhľadom na jeho polohu, ktorá nebola na hlavnej trase pesunu migrantov do Európy. Aj napriek tomu panovala na Slovensku silná protiimigračná nálada, ktorá sa prejavovala najmä kontroverzných prejavoch vtedajších politikov ako tomu bolo aj u bývalého premiéra R. Fica. Ten odmietal prijať stanovené kvóty relokácie žiadateľov o azyl, no v konečnom dôsledku dospel aspoň k dohode prijatia výhradne kresťanských utečencov z Iraku, keďže intenzívne a dlhodobo presadzoval odmietavé postoje k prijatiu akéhokoľvek utečenca moslimského vierovyznania. Protiimigračná politika sa stala hlavným motívom pre nasledujúce parlamentné voľby, ktoré sa konali začiatkom marca 2016. Spolu s V. Orbánom podali žalobu na Radu EÚ, čím odmietali spoločne plniť relokačné kvóty.

Reakciou na migračnú krízu došlo na Slovensku aj k výstavbe azylového zariadenia na hraniciach s Maďarskom, ktoré malo slúžiť na vybavovanie žiadostí o azyl z akéhokoľvek štátu. Aj toto vyvovalo v spoločnosti búrlivé reakcie čo jednoznačne svedčí o silnom protiimigračnom postoji.³⁵

5.4.1 Krajiny V4 vo svetle očakávaní zo strany EÚ

V4 chce od západných krajín odpovede na otázky, čo s nenávratiteľnými odídencami zo Sýrie a Afganistanu. Chýbajú im aj informácie o refundácii nákladov. Štvorica krajín tvrdí, že sú naďalej odhodlané pomáhať, no zdroje, ktoré vedia poskytnúť, sa markantne vyčerpávajú. Krajiny Vyšehradskej štvorky chcú v téme nelegálnej migrácie vystupovať v dialógu s Európskou komisiou spoločne. Zhodujú sa, že najúčinnnejším opatrením je ochrana vonkajšej hranice schengenu. Dočasne poverený slovenský minister vnútra Roman Mikulec (OLANO) o tom informoval po pondelkovom (6. marca 2023) rokovaní vedúcich predstaviteľov rezortov vnútra krajín V4 na zámku v Pezinku. Na stretnutí sa rovnako zúčastnili maďarský minister vnútra Sándor Pintér, štátny tajomník ministerstva vnútra Poľska Bartosz Grodecki a námestník českého ministra vnútra Radek Kaňa.

³⁵ ROŽŇÁK, P. KUBEČKA, K. a kolektív. 2018. *Země Visegrádu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace, a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: KEY Publishing. s.377. ISBN 978-80-7418-292-1.

„Mnohí migranti, ktorí sem prichádzajú ilegálne, nechcú zostať na území krajín V4, chcú pokračovať do západných krajín a my potrebujeme s týmito krajinami hovoriť ešte aktívnejšie a otvorenejšie, aby situáciu s nami riešili tak, aby sme ju zvládli,“ uviedol Mikulec. Zdôraznil, že zo strany Európskej komisie sú potrebné jednoznačné odpovede na návrhy V4.

„Napríklad o tom, čo máme robiť s migrantmi, ktorí prichádzajú z krajín ako je Sýria alebo Afganistan a ktorí sú podľa platných európskych pravidiel, schengenského kódexu a návratovej smernice nenávratiteľní,“ načrtol.

Poukázal aj na potrebu refundácií za realizáciu opatrení na ochranu vonkajšej hranice schengenu z rozpočtu Európskej komisie. Do budúcnosti nevyhlásil zatváranie hraníc.

„Dôležité je, aby k tomu došlo po dohode, koordinácii, aby to malo želaný efekt,“ podotkol. Krajiny V4 si vymieňali aj skúsenosti s prílevom odídencov z Ukrajiny. Sú naďalej odhodlané pomáhať napríklad vysielaním rôznych expertov či úsilím integrovať ľudí, ktorí prišli na naše územie.

„Aby sa čo najskôr postavili na vlastné nohy vzhľadom na to, že naše krajiny a zdroje, ktoré vieme poskytnúť, sú už do značnej miery vyčerpané,“ podotkol Mikulec.³⁶

5.4.2 Slovenské predsedníctvo krajín V4

Minister vnútra SR Roman Mikulec vo štvrtok 30. júna 2022 rokoval na konferencií šéfov rezortov vnútra krajín V4 v Budapešti. V prvej časti sa ministri venovali migračným výzvam v regióne, druhá časť konferencie sa týkala koordinácie situácie na Ukrajine. Ministerská konferencia V4 sa konala zároveň pri príležitosti ukončenia ročného predsedníctva Maďarska vo V4.

Predsedníctvo ďalej prebrala Slovenská republika s platnosťou od 1. júla 2022 do 30. júna 2023.

V súvislosti s príchodom utečencov z Ukrajiny do 28. júna 2022 (vrátane) požiadalo na území SR o azyl v dôsledku prebiehajúceho konfliktu 190 osôb, z čoho bolo 146 ukrajinských štátnych príslušníkov. Pokiaľ ide o žiadosti o dočasnú ochranu na území SR, tých bolo k 28. júnu 2022 podaných 83 495 (z čoho 82 968 bolo ukrajinských štátnych príslušníkov).

³⁶ TASR. Euractiv. 2023. *Krajiny V4 chcú v téme migrácie vystupovať na európskej pôde spoločne*. [online]. Dostupné na: <<https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/krajiny-v4-chcu-v-teme-migracie-vystupovat-na-europskej-pode-spolocne/>>

„Na vpád vojsk na územie Ukrajiny sme zareagovali veľmi promptne. Okamžite bol posilnený výkon hraničného dozoru. Každá osoba, ktorá vstúpila na územie Slovenskej republiky bola preverovaná v informačných systémoch. Osobitnú pozornosť pri hraničných kontrolách venujeme oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, deťom a maloletým bez sprievodu. Rovnako sme posilnili aj výkon hraničného dozoru na zelenej hranici. Zmenou zákona o azyľe, umožnila Slovenská republika využitie inštitútu dočasného útočiska ešte pred aktiváciou smernice Európskej únie o dočasnej ochrane. V súvislosti s udeľovaním dočasného útočiska sa urýchlili administratívne procesy tým, že boli zriadené veľkokapacitné registračné centrá a zároveň sa umožnila registrácia o dočasné útočisko aj elektronickou formou. Takto nastavenými postupmi sme schopní efektívne zvládať prílev ukrajinských migrantov,“ povedal minister vnútra SR Roman Mikulec. V oblasti vnútorných záležitostí slovenské predsedníctvo venovalo pozornosť otázkam hybridných hrozieb, policajnej spolupráce, ochrany spoločných hraníc a migrácii.

„Budeme pokračovať v existujúcej kvalitnej policajnej spolupráci medzi našimi krajinami, vrátane rozvoja spolupráce v oblasti krízového riadenia,“ povedal minister vnútra Roman Mikulec.

„V otázkach migrácie budeme reflektovať rokovania v Rade EÚ o reforme Spoločného európskeho azylového systému, najmä pokrok dosiahnutý počas francúzskeho predsedníctva pri uvádzaní graduálneho prístupu k reforme do praxe. S cieľom konštruktívne prispieť k diskusii, popri dlhodobých prioritách V4, ako je ochrana vonkajších hraníc a prevencia nelegálnej migrácie vrátane návratov, budeme i naďalej presadzovať solidaritu ako kľúčovú, ktorá musí byť neoddeliteľnou súčasťou nášho úsilia o vytvorenie novej migračnej a azylovej politiky EÚ,“ zhrnul Roman Mikulec.

Dôležitým prvkom bola aj snaha zaujať spoločné postoje k reforme schengenského priestoru s osobitným dôrazom na riadne fungujúci a bezpečný Schengen.

„Slovenská republika bude adekvátne a pohotovo reagovať na všetky nové výzvy, ktoré sa môžu vyskytnúť a hľadať ich spoločné riešenia na úrovni krajín V4 v úzkej spolupráci s českým a švédskym predsedníctvom v Rade Európskej únie,“ uzavrel minister vnútra SR Roman Mikulec.³⁷

³⁷ MV SR. 2022. Slovensko od 1. júla 2022 preberá predsedníctvo vo V4. Tlačová správa. [online]. Dostupné na: <<https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=slovensko-od-1-jula-2022-prebera-predsednictvo-vo-v4>>

5.5 Vojna na Ukrajine a prílev utečencov z Ukrajiny

V roku 2022 prekročilo hranice na Slovensko viac ako milión štátnych príslušníkov Ukrajiny a tretích krajín, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu a pomoc. Ženy a deti tvorili 78% celkovej vysídlenej populácie. Slovenská vláda nechala hranice otvorené a viedla reakciu na situáciu utečencov na Ukrajine. Vnútroštátne, okresné a miestne orgány rýchlo reagovali na veľký počet odídencom, ktorí potrebovali humanitárnu pomoc. V duchu solidarity miestne spoločenstvá, ako aj súkromný sektor, občianska spoločnosť, organizácie vedené utečencami, náboženské združenia a tisíce slovenských dobrovoľníkov spolupracovali s humanitárnymi aktérmi na doplnení úsilia vedeného vládou. Spolu s medzinárodnými mimovládnyimi organizáciami a agentúrami OSN aktéri poskytli významnú podporu na hraniciach, v prvých ubytovacích strediskách a mestských oblastiach.

Reakcia utečencov na Slovensku nadobudla a multilaterálny ak aj viac-sektorový prístup "celej spoločnosti". Odpoveďou bolo vytvorenie osobitných potrieb odídencom a obhajovali sa ich práva a prístup k službám. Dôraz sa kládol na ubytovanie, prístup k zdravotnej starostlivosti, vzdelávanie, právne poradenstvo, ochranu detí, živobytie a hospodárske začlenenie, sociálnu ochranu a sociálno-ekonomické príležitosti.

Slovensko prijalo v súvislosti so situáciou na Ukrajine tri balíky zákonov vrátane zákona o azyle a zákona o pobyte cudzincov, ktorých cieľom je uľahčiť integráciu osôb utekajúcich z Ukrajiny. Legislatívne balíky sa týkali pobytu a dočasnej ochrany, prístupu na trh práce, vzdelávania, dopravy, ubytovania, sociálnej ochrany a zdravotnej starostlivosti. Štatút dočasnej ochrany (TP) bol utečencom prichádzajúcim z Ukrajiny a ich rodinám prístupný už od 1. marca 2022 a ku koncu decembra 2022 požiadalo o dočasnú ochranu na Slovensku celkovo 104 764 osôb.

Na základe existujúcich vládou vlastnených a vedených štruktúr a skúseností miestnych záchranárov medzi agentúrna reakcia počas prvej fázy núdzovej situácie dopĺňala úsilie počas vykonávania viac-sektorového plánu reakcie na utečencov (RRP). Celkovo 21 partnerov spojilo sily a koordinovalo kroky na podporu vlády pri zlepšovaní efektívnosti a kvality poskytovanej pomoci a služieb. UNHCR v spolupráci s vládou zriadil Koordinačné fórum pre utečencov (RCF) s odvetvovými koordinačnými mechanizmami vrátane pracovných a podpracovních skupín pre kľúčové oblasti ochrany, ochrany detí, zdravia, duševného zdravia a psychosociálnej

podpory, riadenia informácií, intervencií založených na hotovosti, ako aj pracovných skupín na ochranu a boj proti obchodovaniu s ľuďmi.³⁸

Riaditelia migračných úradov Vyšehradskej skupiny v súvislosti so slovenským predsedníctvom fóra diskutovali o skúsenostiach a dobrej praxi pri zvládaní príjmu osôb utekajúcich z konfliktom postihnutého územia Ukrajiny. Fórum sa uskutočnilo na pozvanie riaditeľa migračného úradu MV SR Jána Orlovského. Zúčastnení sa zhodli, že táto migrácia predstavuje bezprecedentnú výzvu, ktorú štáty zvládajú s maximálnym nasadením svojich kapacít. Počas posledného roka štáty regiónu ukázali nevídanú mieru solidarity pri poskytnutí ochrany a starostlivosti o tieto osoby. Počas stretnutia sa diskutovalo o ďalších súvisiacich výzvach, ktoré štáty prekonal a tiež o tých, s ktorými sa potýkajú v oblastiach príjmu, poskytnutia ubytovania, začlenenia na trh práce a vzdelávania.

*"V štátoch V4 panuje zhoda, že dočasnú ochranu bude vzhľadom na situáciu pravdepodobne nutné predĺžiť do roku 2025. Koncept dočasnej ochrany sa ukázal ako efektívny a flexibilný nástroj manažmentu tohto druhu migrácie a do budúcnosti by ho bolo vhodné zachovať ako jeden z nástrojov zvládania krízových situácií,"*³⁹ uviedol riaditeľ Migračného úradu MV SR Ján Orlovský. Riaditelia týchto úradov zároveň vzájomne skonštatovali, že posudzovanie migračných tlakov na úrovni EÚ by malo zahŕňať nielen počty žiadateľov o azyl, ale zohľadniť aj ďalšie ukazovatele na získanie lepšieho obrazu o situácii v oblasti migrácie. Zástupcovia krajín vyzdvihli regionálnu spoluprácu a zdôraznili potrebu a nutnosť koordinácie na úrovni EÚ v záujme regiónu.

5.6 Nový akčný plán

Na pôde Ministerstva vnútra SR bol 27. februára 2023 zástupcom agentúr OSN, medzinárodných aj domácich mimovládnych organizácií, zástupcov rezortov a veľvyslanectiev predstavený *Akčný plán reakcie* na príchod utečencov pre Slovensko na rok 2023. evidovný aj pod pojmom RRP – z anglického Regional Response Plan. Slovensko plán predstavilo v mene všetkých 28 zúčastnených partnerských organizácií, ktoré pracovali na jeho tvorbe.

³⁸ UNHCR. 2023. *Ukraine Situation - 2022 Final Report Regional Refugee Response Plan (March – December 2022)*. s. 39.

³⁹ MV SR. 2023. *Riaditelia migračných úradov V4 predpokladajú predĺženie dočasného útočiska do roku 2025 . Tlačová správa*. [online]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=riaditelia-migracnych-uradov-v4-predpokladaju-predlzenie-docasneho-utociska-do-roku-2025>

"Naším cieľom je predovšetkým čo najefektívnejšie podporovať utečencov a utečenkyne, aby si znovu vybudovali plnohodnotné životy tak, aby prinášali hodnoty nie len sebe, ale aj slovenskej spoločnosti. Vidíme, že záujem z ich strany je mimoriadny," uviedol štátny tajomník ministerstva vnútra Ľubomír Šablica.

Akčný plán podrobne pokrýva 5 hlavných životných situácií od ochrany zraniteľných skupín, cez zdravotnú starostlivosť, školstvo, sociálnu inklúziu a základné potreby, čím zároveň kopíruje štátnu štruktúru Koordinačného výboru pre integráciu odídencom a odídenkýň a vymedzuje a sprehľadňuje kompetencie jednotlivých organizácií zapojených do procesu pomoci.

"Situácia s odídenkami z Ukrajiny je špecifická najmä v ich vekovom zložení a pohlaví. Ide najmä o deti, ženy a starších ľudí, ktorí patria k zraniteľným skupinám obyvateľstva. V rámci ministerstva vnútra aktívne pracujeme na ich ochrane a pomoci a to nielen z pozície Policajného zboru a našich mimovládnych organizácií, ale aj v úzkej spolupráci s agentúrami OSN, " poznamenal riaditeľ Migračného úradu MV SR Ján Orlovský.

Okrem Slovenska boli podobné akčné plány pripravené pre ďalších 9 krajín, akými sú: Česko, Bulharsko, Estónsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Moldavsko, Poľsko a Rumunsko.⁴⁰

⁴⁰ MV SR. 2023. *Spoločne sme predstavili akčný plán reakcie na príchod utečencov pre Slovensko na rok 2023*. Tlačová správa. [online]. Dostupné na: <<https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=spolocne-sme-predstavili-akcny-plan-reakcie-na-prichod-utecencov-pre-slovensko-na-rok-2023>>

ZÁVER

Migrácia je vo všetkých jej podobách a prejavoch nepochybne neodmysliteľnou súčasťou každodenného života celosvetového spoločenstva. Zasahuje všetky krajiny, bez ohľadu na to, ako tento jav hodnotia či ako sa k nemu stavajú. Migrácia patrí medzi najväčšie výzvy súčasnosti a výhľadovo ňou ostane aj naďalej. Zvládať, riadiť ju a koordinovať čo najviac efektívne dokážeme iba aktívnym prístupom, založeným na cieľavedomej práci, včasnom plánovaní, rozpracovávaní jej jednotlivých príči a aspektov. Rovnako aj implementovaní účinných opatrení, vrátane spolupráce s partnermi.

V diplomovej práci sme sa sústredili na pozíciu Vyšehradskej skupiny vrátane Slovenska vo vzťahu k migračnej politike EÚ a vo svetle tzv. migračnej krízy v období rokov 2015 až 2018, kedy táto téma v Európe asi najviac rezonovala. Dané časové vymedzenie bolo charakteristické naštrbením vzťahov medzi ktajinami V4 a jeho partnermi v Únii. Ďalšou významnou udalosťou, ktorá zasiahla do stanoveného obdobia, bolo prvé predsedníctvo Slovenska v Rade EÚ v histórii.

V tejto práci sme sa nesnažili plne popísať a odhaliť všetky aspekty migračných diskurzov v štyroch krajinách V4, pretože na to by neboli stanovené kapacitné možnosti práce. Našou snahou bolo najmä zistiť, v čom sa charakteristiky a špecifiká jednotlivých diskurzov odlišujú a čo majú spoločné. V závere práce môžeme konštatovať, že spoločné mali a stále majú krajiny V4 mnoho. Rovnako aj to, že politici krajín Vyšehrady o Európskej migračnej kríze hovorili, v niektorých prípadoch aj naďalej hovoria, takmer rovnakým jazykom. Ich primárnym cieľom bola bezpečnosť ich vlastnej spoločnosti a zachovanie aspektov národného štátu.

Migračná kríza bola, je a stále bude udalosť, ktorá jasne vymedzila spoločné stanovisko krajín V4 voči migrácii a migrantom a zdá sa, že V4 v budúcnosti bude hovoriť nielen jednotne, ale aj nahlas. V závere práce sme načrtli aj vývoj prílevu utečencov z Ukrajiny nie len do krajín V4 ale celej Európy, ktorých budúcnosť je stále nejasná.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK A SYMBOLOV

ČR	- Česká republika
ČŠ	- Členský štát EÚ
EK	- Európska komisia
EÚ	- Európska únia
FAC	- Rada zahraničných vecí
IOM	- Medzinárodná organizácia pre migráciu
MZVaEZ SR	- Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
NATO	- Severoatlantická aliancia
NRSR	- Národná rada SR
OSN	- Organizácia spojených národov
SK PRES	- Slovenské predsedníctvo
SR	- Slovenská republika
V4	- Vyšehradská skupina
ZFEÚ	- Zmluva o fungovaní Európskej únie

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A INTERNETOVÝCH ZDROJOV

ANDROVIČOVÁ, J. 2015. *Migrácia a migračná politika na Slovensku – analýza diskurzu*. Dizertačná práca. Masarykova univerzita. Fakulta sociálnych štúdií, Doktorské studium sociológie. Brno. 163 s.

BAUMAN, Z. 2006. *Komunita. Hľadanie bezpečia vo svete bez istôt*. Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov. Bratislava. 122 s. ISBN 8080612250.

BOBOVÁ, Z. 2018. *Analýza politického diskurzu migračnej krízy v krajinách V4*. Diplomová práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií, Katedra mezinárodných vzťahů a evropských štúdií. Brno. 70 s.

COHEN, R. 2019. *Migrace: stěhování lidstva od pravěku po současnost*. Brno. Mapcards.net. 208 s.

HOWARTH, D. R., & Torfing, J. 2005. *Discourse theory in European politics: identity, policy, and governance*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

HROCH, M. 2003. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství.

HROCH, M. 2009. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

HUYSMANS, J. 2000. *The European Union and the Securitization of Migration*. In *Journal of Common Market Studies* 38: 751-777.

IVANOVA, D. 2016. „Migrant crisis and the Visegrad Group.“ In *International Conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION* 22 (1): 35-39. DOI: 10.1515/kbo-2016-0007

JØRGENSEN, M., PHILLIPS, L. 2002. *Discourse analysis as theory and method*. London – Thousand Oaks, California – New Delhi: Sage Publications.

JUNGWIRT, T. 2019. *Cesty k prosperite: Migrácia a rozvoj v Českej republike*. Caritas, Česká republika. Praha. 43 s.

MELOVÁ, D., GÁL, Z. 2018. *A farewell to a passive policy taker role?*. Routledge, Taylor and Francis. London and New York. 120 s. ISBN: 978-1-138-71402-1.

PRACHAŘ, D. 2021. *Globalizácia a medzinárodná migrácia*. Bakalárska práca. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občianskej výchovy. Brno. 56 s.

LIŠÁK, J. 2010. *Mezinárodní migrace a evropa*. Nezávislé centrum pro studium politiky. Kolín. 149 s. ISBN 978-80-86879-24-6.

MRÁZKOVÁ, K. 2017. *Spolupráce V4 v oblasti vnitřní bezpečnosti států*. Bakalárska práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií. Brno. 44 s.

ROŽŇÁK, P. KUBEČKA, K. a kolektív. 2018. *Země Visegrádu a migrace; Fenomén procesu migrace, integrace, a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: KEY Publishing. monografie. 468 s. ISBN 978-80-7418-292-1.

Internetové zdroje

European Council. 2018. *Timeline - response to migratory pressures*. [online]. [citované 2023-03-20]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/migratory-powers/history-migratory-powers/#>>

Európska rada. 2023. *Chronologický prehľad - Migračná a azylová politika EÚ*. [online]. [citované 2023-03-30]. Dostupné na: <<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-migration-policy/migration-timeline/>>

Eurostat. 2016. *Asylum in the EU Member States. Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015. Syrians, Afghans and Iraqis: top citizenships*. Eurostat Newsrelease [online]. [citované 2023-03-12]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>>

Eurostat. 2018. *Asylum statistics* [online]. [citované 2023-03-20]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics>

Centrum pre výskum etnicity a kultúry. 2023. [online]. [citované 2023-03-05]. Dostupné na: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2016/02/Manuál_Rozumne-o-migracii_finalna-verzia.pdf>

Človek v ohrození. 2023. [online]. [citované 2023-03-03]. Dostupné na: <<https://clovekvohrozeni.sk/slovensko-krajina-bez-migracie/>>

FIALA, P. 2015. Fiala (ODS): *Kvóty na uprchlíky nejsou řešením problému*. [online]. [citované 2023-03-30]. Dostupné na: <<https://www.parlamentnilistv.cz/politika/politici-volicum/Fiala-ODS-Kvotv-na-uprchliky-neisou-resenim-problemu-376972>>

Frontex. 2018. *Migratory map* [online]. [citované 2023-03-27]. Dostupné na: <<https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map/>>

Institut pro politiku a společnost. 2015. *Uprchlíká krize a Česká republika*. Policy paper. [online]. [citované 2023-03-20]. Dostupné na: <<https://www.politikaspolecnost.cz/papers/uprchlicka-krize-a-ceska-republika/>>

IOM. 2023. *Migrácia vo svete*. [online]. [citované 2023-03-01]. Dostupné na: <<https://iom.sk/index.php/sk/migracia/migracia-vo-svete.html>>

IOM. 2023. *Migrácia na Slovensku*. [online]. [citované 2023-03-27]. Dostupné na: <<https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html>>

MV SR. 2023. *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025*. pdf [online]. [citované 2023-03-20]. 15 s. Dostupné na: <<https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>>

MV SR. 2022. *Slovensko od 1. júla 2022 preberá predsedníctvo vo V4. Tlačová správa*. . [online]. [citované 2023-03-28]. Dostupné na: <<https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=slovensko-od-1-jula-2022-prebera-predsednictvo-vo-v4>>

MV SR. 2023. *Riaditelia migračných úradov V4 predpokladajú predĺženie dočasného útočiska do roku 2025*. Tlačová správa. [online]. [citované 2023-03-29]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=riaditelia-migracnych-uradov-v4-predpokladaju-predlzenie-docasneho-utociska-do-roku-2025>

MV SR. 2023. *Spoločne sme predstavili akčný plán reakcie na príchod utečencov pre Slovensko na rok 2023*. Tlačová správa. [online]. [citované 2023-03-30]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=spolocne-sme-predstavili-akcny-plan-reakcie-na-prichod-utecencov-pre-slovensko-na-rok-2023>

OZNÁMENIE Ministerstva zahraničných vecí. 2023. *Dohovor o právnom postavení utečencov*. [online]. [citované 2023-03-01]. Dostupné na: <https://zakony.judikaty.info/predpis/oznamenie-319/1996>

ŠTRBA, P. Aktuality.sk. 2022. *Migračná kríza sa vracia do Európy, no Západ sa zatvára. Dopĺcajú na to Slováci, ale najmä utečenci*. [online]. [citované 2023-03-30]. Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/kUfe4lq/migracna-kriza-sa-vracia-do-europy-no-zapad-sa-zatvara-doplacaju-na-to-slovaci-ale-najma-utecenci/>

TASR. Euractiv. 2023. *Krajiny V4 chcú v téme migrácie vystupovať na európskej pôde spoločne*. [online]. [citované 2023-03-30]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/krajiny-v4-chcu-v-teme-migracie-vystupovat-na-europskej-pode-spolocne/>

UTEČENCI V POČTOCH. 2023. *Ľudia v núdzi Česká republika*. [online]. [citované 2023-03-01]. Dostupné na: <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

UNHCR. 2015. *Mediterranean Crisis 2015 at six months: refugee and migrant numbers highest on record* [online]. [citované 2023-03-12]. Dostupné na: <http://www.unhcr.org/news/press/2015/7/5592b9b36/mediterraneancrisis-2015-six-months-refugee-migrant-numbers-highest-record.html>

UNHCR. 2023. *Ukraine Situation - 2022 Final Report Regional Refugee Response Plan (March – December 2022)*. s. 39. [online]. [citované 2023-03-28]. Dostupné na: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99791>

VISEGRAD GROUP. 2023. *História V4*. [online]. [citované 2023-03-15]. Dostupné na: <<https://www.visegradgroup.eu/historia-v4-110412>>

WEISS. P. Pravda. 2023. *Vyšehrad nie je na odpis*. [online]. [citované 2023-03-30]. Dostupné na: <<https://nazory.pravda.sk/analyzy-a-postrehy/clanok/661759-vysehrad-nie-je-na-odpis/>>

ŽAC, M. 2017. *Analýza migračnej krízy v priestore Európskej únie*. 13. študentská vedecká a umelecká konferencia. 6 s. [online]. [citované 2023-03-17]. Dostupné na: <<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak14/subor/Zac.pdf>>

Súvisiace zdroje

OZNÁMENIE č. 208/1993 Z. z. o uzavretí Dohovoru o právnom postavení utečencov a Protokolu o právnom postavení utečencov.

DOHOVOR č. 143/1975 o zneužívaní migrácie a podpore rovnakých príležitostí a rovnakého zaobchádzania s migrujúcimi pracovníkmi.